OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

GRUNDERNA FÖR FÖRSKOLEUNDERVISNINGENS LÄROPLAN 2010

Föreskrifter och anvisningar 2010:21

Föreskrifter och anvisningar 2010:21

GRUNDERNA FÖR FÖRSKOLEUNDERVISNINGENS LÄROPLAN 2010

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

© Utbildningsstyrelsen

Föreskrifter och anvisningar 2010:21

ISBN 978-952-13-4618-7 (hft.)
ISBN 978-952-13-4619-4 (pdf)

ISSN-L 1798-8977
ISSN 1798-8977 (tryckt)
ISSN 1798-8985 (online)

Pärmens fotografi: Päiväkoti Haaga, Helsingfors

Ombrytning: Taittotalo PrintOne, Helsingfors

Tryckeri: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy, Tammerfors 2010.

www.utbildningsstyrelsen.fi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

DNR	51/011/2010
FÖRESKRIFT	ska iakttas som förpliktande
DATUM	2.12.2010
Giltighetstid	fr.o.m. 1.1.2011 tillsvidare
Rätten att meddela föreskriften följer av	14 § (477/2003), 16a ja 17a § (642/2010) i lagen om grundläggande utbildning
Ändrar föreskrifterna nr	64/011/2000 42/011/2003 3/011/2009

Anordnarna av förskoleundervisning

GRUNDERNA FÖR FÖRSKOLEUNDERVISNINGENS LÄROPLAN

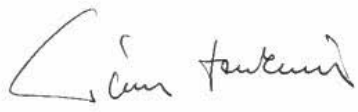
Utbildningsstyrelsen har beslutat om Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2010 enligt bilagan.

Den nya föreskriften innehåller flera förändringar i de nuvarande Grunderna för förskoleundervisningens läroplan, vilket föranleder att grunderna förnyas i sin helhet.

Indelningen av texten i grunderna i paragrafer frångås. Kapitlen och underkapitlen utmärks med siffror enligt bilagan. Ändringar har gjorts särskilt i följande kapitel med underkapitel enligt bilagan:
Kapitel 1, 1.1 Uppgift
Kapitel 2, 2.1 Anordnandet av förskoleundervisningen
Kapitlen 4 och 5
Kapitel 7
Kapitel 8, 8.2 Läroplanens innehåll

Föreskriften förutsätter att anordnaren av förskoleundervisning ändrar sin läroplan. Anordnaren av förskoleundervisning kan ta i bruk läroplanen enligt grunder i bilagan 1.1.2011. Anordnaren av förskoleundervisning ska ta i bruk läroplanen senast 1.8.2011.

Anordnaren av förskoleundervisning kan inte lämna denna föreskrift obeaktad eller avvika från den.

Generaldirektör Timo Lankinen

Direktör Jorma Kauppinen

BILAGA Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2010

Innehåll

1 Förskoleundervisningens uppgift och allmänna mål 6
1.1 Uppgift 6
1.2 Allmänna mål för fostran, utveckling och lärande i förskolan 7

2 Genomförandet av förskoleundervisningen 9
2.1 Anordnandet av förskoleundervisning 9
2.2 Inlärningssyn 10
2.3 Den pedagogiska miljön 10
2.4 Arbetsmetoder 11

3 Förskoleundervisningens detaljerade mål och innehåll 12
3.1 Helhetsperspektiv på undervisningen 12
3.2 Centrala ämnesområden 12
3.2.1 Språk och interaktion 12
3.2.2 Matematik 13
3.2.3 Etik och livsåskådning 14
3.2.4 Natur och miljö 15
3.2.5 Hälsa 16
3.2.6 Fysisk och motorisk utveckling 16
3.2.7 Konst och kultur 17

4 Stöd för växande och lärande i förskoleundervisningen 18
4.1 Allmänt stöd i förskoleundervisningen 20
4.2 Intensifierat stöd i förskoleundervisningen 21
4.3 Särskilt stöd i förskoleundervisningen 23
4.4 Stöd för växande och lärande i den lokala läroplanen 25
4.5 Plan för barnets lärande i förskolan och individuell plan för hur förskoleundervisningen ska ordnas 26
4.5.1 Plan för barnets lärande i förskolan 26
4.5.2 Individuell plan för hur förskoleundervisningen ska ordnas 29

5 Former av stöd för växande och lärande i förskoleundervisningen 32
5.1 Stöd i anslutning till arrangemang i förskoleundervisningen 32
5.1.1 Specialundervisning 32
5.1.2 Förlängd läroplikt 33
5.2 Övrigt stöd i förskoleundervisningen 35
5.2.1 Samarbetet med hemmet 35
5.2.2 Ordnandet av tolknings- och assistenttjänster 37
5.3 Elevvård i förskolan och främjandet av trygghet och säkerhet 40
5.3.1 Elevvård 40
5.3.2 Främjandet av trygghet och säkerhet 43
5.3.3 Behandling av personuppgifter, sekretess och utlämnande av uppgifter 45
5.3.4 Elevvården och främjandet av tryggheten och säkerheten i den lokala läroplanen 48

6 Förskoleundervisning för barn från olika språkliga och kulturella minoriteter, förskoleundervisning som bygger på en särskild princip samt förskoleundervisning på främmande språk och språkbad i de inhemska språken 51
6.1 Samisktalande barn 51
6.2 Romanitalande barn 52
6.3 Barn som använder teckenspråk 52
6.4 Invandrarbarn 53
6.5 Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller på en pedagogisk princip 54
6.6 Förskoleundervisning på främmande språk och språkbad i de inhemska språken 57

7 Utvärdering 58

8 Uppgörande av en läroplan för förskoleundervisningen 59
8.1 Uppgörandet av läroplanen 59
8.2 Läroplanens innehåll 60

I dessa grunder för förskoleundervisningens läroplan används ordet barn i stället för elev, stöd för växande och lärande i stället för stöd för lärande och skolgång, samt plan för barnets lärande i förskolan i stället för plan för elevens lärande. I sådana fall att texten citerar lagstiftningen används dock lagens terminologi.

1 Förskoleundervisningens uppgift och allmänna mål

1.1 Uppgift

Förskoleundervisningen bygger på samhällets grundläggande värden. De återspeglas i den nationella lagstiftningen och i internationella deklarationer, rekommendationer och överenskommelser som syftar till att värna om de mänskliga rättigheterna och jordklotet som livsmiljö. Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person[1]. Finland har även förbundit sig att följa internationella avtal, program och deklarationer som förutsätter att undervisning ordnas gemensamt så att alla barns lärande kan tryggas så väl som möjligt[2].

Förskoleundervisningen ska främja barnets utveckling till en human människa och en etiskt ansvarsfull samhällsmedlem genom att handleda honom eller henne att handla ansvarsfullt och att följa allmänt accepterade regler samt värdesätta andra människor.

Förskoleundervisningens centrala uppgift är att främja gynnsamma förutsättningar för barnet att växa, utvecklas och lära sig. Barnets fysiska, psykiska, sociala, kognitiva och emotionella utveckling ska stödjas och följas upp och eventuella svårigheter förebyggas. Det är viktigt att stärka barnets sunda självkänsla genom att erbjuda honom eller henne positiva inlärningserfarenheter samt möjligheter till mångsidig interaktion med andra människor. Förskoleun-

1 Finlands grundlag (731/1999) 6 § 2 mom.

2 FN:s konvention om barnets rättigheter 1989, Salamancadeklarationen (Salamanca Statement) 1994, Luxemburgstadgan (The Charter of Luxemburg) 1996 och FN:s konvention om handikappades rättigheter 2006.

dervisningen ska berika barnets upplevelsevärld och hjälpa barnet att inrikta sitt intresse på nya områden. Även genusspecifika behov ska beaktas i förskoleundervisningen. Förskoleundervisningen ska garantera alla barn lika möjligheter att lära sig och att inleda sin skolgång.

Småbarnsfostran inklusive förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska bilda en helhet som framskrider på ett följdriktigt sätt i enlighet med barnets utveckling. Förskoleundervisningen ska därför ordnas med beaktande av målen och innehållen i den övriga småbarnsfostran och grundläggande utbildningen. Målen för förskoleundervisningen och dess särprägel ska ändå alltid beaktas, oberoende av om förskoleundervisningen genomförs i en separat grupp eller tillsammans med andra åldersgrupper.

En förutsättning för att de uppställda målen ska kunna nås är att förskolläraren och vårdnadshavaren samt den personal som medverkar i förskoleundervisningen gemensamt tar ansvar för att barnet regelbundet deltar i förskoleundervisningen.

1.2 Allmänna mål för fostran, utveckling och lärande i förskolan

Målen för förskoleundervisningen bestäms dels utgående från varje barns individuella utvecklingsmöjligheter och förutsättningar för lärande, dels utgående från samhällets behov. Målen för förskoleundervisningen är:

Barnets positiva självuppfattning ska förstärkas och deras intresse för och förmåga att inhämta kunskaper utvecklas. De ska kunna ta till sig baskunskaper och -färdigheter från lärandets olika delområden utgående från sin ålder och sina individuella förutsättningar. Lärande genom lek är centralt. Barnen lär sig att förstå gruppens betydelse i lärandeprocessen. De bevarar glädjen och entusiasmen att lära sig och vågar ta itu med nya utmaningar på ett frimodigt och kreativt sätt.

Barnen lär sig reflektera över vad som är rätt och fel. Deras förmåga att handla som ansvarsfulla medlemmar av gemenskapen förstärks. De lär sig förstå spelreglerna i mänskligt umgänge och att respektera dem. Barnen lär sig goda seder och bruk och inser deras betydelse i vardagen. De utvecklar sin förmåga att behärska sig själva och lär sig att klara sig i olika situationer i vardagen. De lär sig att förstå alla människors lika värde och att acceptera att människor är olika. De lär sig att förstå betydelsen av god hälsa och välbefinnande utgående från sin ålder.

Barnens språkliga och kulturella identitet samt deras förmåga att uttrycka sig mångsidigt förstärks och utvecklas. De bekantar sig med olika konstformer, med den lokala och nationella kulturen och i mån av möjlighet med andra kulturer.

Barnens intresse för naturen fördjupas och de får en uppfattning om sitt eget beroende av och ansvar för naturen och den byggda miljön. De lär sig att iaktta och strukturera sin omgivning och att njuta av naturen, dess mångfald och skönhet. Barnen blir medvetna om konsekvenserna av sitt handlande.

2 Genomförandet av förskoleundervisningen

2.1 Anordnandet av förskoleundervisning

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen ordnas så att den tar hänsyn till elevernas ålder och förutsättningar och främjar elevernas sunda uppväxt och utveckling. Utbildningen skall genomföras i samarbete med hemmen och den som deltar i undervisningen har rätt till en trygg studiemiljö.[3] I förskoleundervisningen ska de av Utbildningsstyrelsen fastställda grunderna för förskoleundervisningens läroplan följas, oberoende av var förskoleundervisningen ordnas[4]. Ett barn i förskoleundervisning har enligt lag rätt att under arbetsdagarna få läroplansenlig undervisning, handledning samt tillräckligt stöd för växande och lärande genast då behovet av stöd uppkommer. Barnet har även rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att han eller hon ska kunna delta i förskoleundervisningen samt studiesociala förmåner som bestämts i lag.[5] Då förskoleundervisningen ordnas ska man beakta att barn som deltar i förskoleundervisning ska ha möjlighet att utnyttja dagvårdstjänster och att barn som är i dagvård på motsvarande sätt ska ha möjlighet att delta i förskoleundervisning[6].

Utgångspunkten för ordnandet av förskoleundervisning, handledning och stödåtgärder är att sörja för en bra och trygg dag. Förskoleundervisningen ska ordnas så att förutsättningarna för barnet att må bra, utvecklas och lära sig ska vara så gynnsamma som möjligt. Förskolegemenskapen ska erbjuda en trygg miljö med en atmosfär som präglas av vänlighet och respekt. Man ska genast ingripa om faktorer som äventyrar trygghet eller hälsa uppkommer. Förskoledagens struktur, innehåll och arbetssätt ska skapa möjligheter för barnet till rofyllt arbete, lek och annan aktivitet, gemensamt arbete och lärande, lugn och ro samt ett lustfyllt lärande och lustfyllda erfarenheter. Om ett barn som deltar

3 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 3 § 2 mom. (477/2003) 3 § 3 mom. och 29 § 1 mom.

4 Lag om grundläggande utbildning 3 § 1 mom.

5 Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010) 31 § 1 mom. och 31 a § 1 mom. (477/2003)

6 Lag om grundläggande utbildning 6 § 1 mom. (1288/1999) och Lag om barndagvård 11 b § (1290/1999)

i förskoleundervisning även utnyttjar andra tjänster inom småbarnsfostran, ska barnets dag struktureras som en helhet, där målen för förskoleundervisningen och den övriga småbarnsfostran beaktas.

Förskoleundervisningen ska främja en stimulerande interaktion, gemensamt arbete, gemensamt ansvarstagande och delaktighet. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt barnets möjligheter att påverka sitt eget och det gemensamma arbetet samt verksamhetsmiljön. Då barnet är delaktigt främjas såväl hans eller hennes växande, lärande och välbefinnande som barnets växande till en ansvarsfull människa och samhällsmedlem.

I en förskoleundervisning, som präglas av samverkan och stöd för barnet, tar man i verksamheten hänsyn till såväl barnen, lärarna och de övriga medlemmarna och sakkunniga i gemenskapen som familjerna. Inom förskoleundervisningen ska samarbete genomföras med den övriga småbarnsfostran och grundläggande utbildningen, särskilt med nybörjarundervisningen, social- och hälsovårdsväsendet och med övriga instanser som stödjer barnens växande och utveckling.

2.2 Inlärningssyn

I förskoleundervisningen ses barnets lärande som en aktiv, målinriktad process som bygger på tidigare kunskapsstrukturer och som ofta innebär problemlösning. Kunskap kan således inte direkt överföras till barnen, utan de måste själva aktivt bygga upp ny kunskap utifrån sina tidigare erfarenheter och det nya som de har lärt sig. Lärandet sker i växelverkan mellan lärostoffet, tidigare kunskapsstrukturer och nya intryck. I grupp lär sig barnen med och av varandra genom att ge varandra impulser som stimulerar tänkandet och fantasin.

2.3 Den pedagogiska miljön

Med förskoleundervisningens pedagogiska miljö avses den fysiska, psykiska, sociala, kognitiva och emotionella miljö, i vilken verksamheten äger rum. Det centrala i den pedagogiska miljön är interaktionen såväl mellan läraren och barnen och barnen sinsemellan som mellan olika tillvägagångssätt och problemställningar. Att se barnet som det centrala förutsätter i förskoleundervisningen att läraren ger en handledande fostran, sätter upp gränser för barnet och ställer förväntningar och krav på barnet.

En god pedagogisk miljö väcker barnens nyfikenhet, intresse och lust att lära och stödjer deras aktivitet och förmåga till självständigt arbete. Den ska stödja

barnens utveckling och lärande på ett mångsidigt sätt och ge möjligheter till reflektion kring det egna arbetet. Den ska ge barnen möjligheter till lek och aktivitet och till att få vara i lugn och ro. Som språkmiljö bör den också vara levande och rik på impulser och ge möjligheter till aktiviteter som stödjer barnens språkliga utveckling.

Den pedagogiska miljön ska präglas av en atmosfär som är glad, öppen, uppmuntrande och utan stress. Arbetsredskap och material ska finnas inom räckhåll för barnen. Den pedagogiska miljön ska också ha en sådan utrustning att den stödjer barnen i deras utveckling till medlemmar av det moderna informationssamhället. En god pedagogisk miljö bör vara hälsosam och trygg. Den pedagogiska miljön bör också vara estetiskt tilltalande.

I samarbete med den övriga personalen, barnens vårdnadshavare och barnen själva ska läraren planera, genomföra och utvärdera verksamheten. Syftet är att barnens känslor, färdigheter och kunskaper utvecklas och att det enskilda barnets och samtidigt hela gruppens intresseområden vidgas

2.4 Arbetsmetoder

Läraren ska stödja inlärningen och handleda barnen i lärandeprocessen så att de blir medvetna om hur de lär och kan påverka sitt eget lärande. Lärandet går till så att barnet i samverkan med vuxna och andra barn experimenterar, utforskar och aktivt deltar samt på annat sätt söker kunskap och löser problem. Barns eget utforskande utgår från fenomen och händelser som är nära förbundna med deras omgivning samt från erfarenheter i denna. Barnen övar sig i att begrunda orsak och verkan och dra slutsatser. Verksamheten ska vara meningsfull för barnen och ge dem utmaningar.

Arbetet i förskoleundervisningen grundar sig på en verksamhet som formas av lek och utgår från barnens utvecklingsnivå. Den främjar också barnens språkliga utveckling och deras förmåga att lära sig. I verksamheten beaktas barnens behov av att lära sig med fantasins och lekens hjälp. I arbetssätt som utnyttjar dramats möjligheter kombineras olika konstämnen, barns erfarenheter och kunskapsstoff, vilka förenas i ett aktuellt tema, i en saga eller i en berättelse.

3 Förskoleundervisningens detaljerade mål och innehåll

3.1 Helhetsperspektiv på undervisningen

Förskoleundervisningen bygger på en helhetssyn. Undervisningen formas av helheter, som å ena sidan anknyter till barnets liv och å andra sidan till olika innehåll, som hjälper barnet att vidga och strukturera sin världsbild. Målen för denna integrerade undervisningsform ska uppställas gemensamt och alla i barnets omgivning ska känna till dem.

När undervisningen planeras och genomförs bör all delar av den integrerade verksamheten beaktas, så att de olika kunskapsområdena ses som en del av helheten. Barnen deltar i planeringen av temahelheterna, som på så sätt blir meningsfulla för barnen.

I en integrerad undervisning med helhetsperspektiv är själva inlärningsprocessen viktigare än de enskilda innehållsdelarna. Det centrala i barnets lärandeprocess är att bearbeta erfarenheter och kunskap i interaktion mellan barn och vuxna. Undervisningens mål och syfte bör styra valet av arbetssätt. Läraren ska sträva efter att ge barnen varierande erfarenheter och färdigheter från olika kunskapsområden, genom att använda sig av många olika arbetsmetoder. I förskoleundervisningen vidgas barnets värld och barnet lär sig om sitt eget sätt att lära med hjälp av de olika ämnesområden som berörs. Meningen är att indelningen i olika ämnesområden ska fungera som ett hjälpmedel för läraren.

3.2 Centrala ämnesområden

3.2.1 Språk och interaktion

Vi behöver språket för att kunna tänka och för att kunna uttrycka oss själva. Barn strukturerar sin omgivning och skapar sig en världsbild med hjälp av begrepp de lär sig. Förskoleundervisningen ska med språkets hjälp utveckla barnets tänkande, sociala förmåga, känslor och interaktiva färdigheter samt själva inlärningsprocessen. På så sätt stärks barnets känsloliv, kreativitet och självkänsla.

Barnen ska uppmuntras och vägledas språkligt så att de utvecklas till aktiva talare och lyssnare i interaktionssituationer av olika slag, både i vardaglig kommunikation och i inlärningssituationer. Barnen ska vänja sig vid att berätta om och diskutera sina känslor, tankar, förhoppningar och åsikter samt även att muntligt verbalisera sina iakttagelser och slutsatser. Barnen får öva sig i att lyssna och berätta. Som gruppmedlemmar vänjer de sig vid att lyssna både på barns och vuxnas tal, att delta i diskussioner och att vid behov vänta på sin tur.

Läraren ska läsa och berätta sagor, berättelser, berättande faktatexter, dikter, ramsor m.m. för barnen så att de får möjlighet att njuta av och leva sig in i det de har hört. Barnens tänkande stimuleras på detta sätt och de får möjlighet att utveckla sin förmåga att förstå sitt eget och andra människors liv. De börjar förstå innebörden i att läsa. Deras intresse för att fråga, dra slutsatser samt skapa sig ett omdöme om det de fått höra vaknar.

Förskoleundervisningen ska lägga en grund för läs- och skrivinlärningen. Förutsättningen för att barn ska utveckla läs- och skrivfärdighet är att barnen har hört talat språk och lyssnat, att någon har lyssnat på dem, att de har talat och att man har talat till dem, att man har diskuterat med dem, att de har ställt frågor och fått dem besvarade. I en sådan språkligt stimulerande miljö börjar barnen liksom oförmärkt utveckla sitt ordförråd och sina läs- och skrivfärdigheter. Grunden för läs- och skrivinlärningsprocessen i förskoleundervisningen utgörs av barnens tidigare erfarenheter och kunnande. Dessa varierande kunskaper och färdigheter, inklusive en eventuell läs- och skrivfärdighet, beaktas genom att förskolan skapar en öppen inlärningsmiljö, där varje barn kan ta itu med skriftspråket utifrån sina egna förutsättningar. Materialet bör utgöras av många olika slag av texter, som ger barnen möjligheter att läsa eller lekläsa för sig själva, tillsammans med andra barn eller med en vuxen.

Målet är att väcka och öka barnets intresse för att iaktta och undersöka talat och skrivet språk. Läraren kan undersöka olika texter, uttryck, enskilda ord, bokstäver och språkljud i sammanhang som är meningsfulla för barnen. Barnets språkliga medvetenhet utvecklas genom lek, rim och ramsor och genom att barnet bekantar sig med skriftspråket på många olika sätt. Barnet får uppleva att talat språk kan förvandlas till skrivet språk och skrivet språk till tal, både genom den modell de vuxna ger och genom sitt eget experimenterande med läsning och skrivning.

3.2.2 Matematik

I förskoleundervisningen grundläggs och förstärks barns lärande i matematik. Barnen görs uppmärksamma på matematiska fenomen som förekommer i na-

turliga, vardagliga situationer. Barnen är aktiva i inlärningssituationen. Genom lekar, berättelser, sånger, rörelse, små arbetsuppgifter, samtal och spel samt genom riklig konkretion vidgas barnens uppfattning om matematik på ett naturligt sätt. Barnens positiva attityd till matematik bör förstärkas. De ska få uppleva matematiken som en intressant och utmanande aktivitet, en viktig och meningsfull verksamhet.

Matematikinlärning förutsätter förståelse för matematiska begrepp. Barnen bör få mångsidiga erfarenheter av de matematiska begreppens olika uttrycksformer. Noggrant övervägda och systematiskt genomförda undervisningsmetoder, där konkretionen och språket är centrala, är viktiga vid begreppsbildningen. Genom att klassificera, jämföra och ordna utforskar och strukturerar barnen föremål, organismer, kroppar, figurer, ämnen och fenomen utgående från deras form, antal och andra egenskaper.

I förskoleundervisningen är det viktigt att barnen utvecklar sin förmåga att koncentrera sig, lyssna, kommunicera och tänka. Det är viktigt att barnet även lär sig att reflektera över sitt eget tänkande. Barnen uppmuntras att berätta vad eller hur de tänkte. Den vuxnes roll i förskolan är att skapa en pedagogisk miljö som stödjer och främjar utvecklingen av det matematiska tänkandet hos varje barn.

3.2.3 Etik och livsåskådning

Religions- och samvetsfrihet är en rättighet som tryggas i 11 § grundlagen och som i fråga om barn i förskoleåldern nyttjas av vårdnadshavaren. I förskoleundervisningen ingår etisk fostran och kulturell åskådningsfostran. Enligt 6 § grundlagen ingår även religionsfostran alternativt livsåskådningsfostran i förskoleundervisningen. I enlighet med vårdnadshavarens val deltar barnet i religionsfostran, livsåskådningsfostran eller i annan anordnad undervisning.

I de fall då det är frågan om mycket få barn, som hör till ett visst religiöst samfund, eller barn, som inte hör till något samfund alls, eller då andra vägande skäl föreligger, kan den som anordnar förskoleundervisning besluta att inte anordna vare sig religionsfostran enligt ifråga varande samfunds övertygelse eller livsåskådningsfostran.

Den etiska fostran som ingår i förskoleundervisningen genomsyrar all verksamhet och är gemensam för hela gruppen. Den etiska fostran börjar med att utveckla självkänslan och utvidgas till att omfatta sådana sociala färdigheter som behövs i det sociala umgänget och vidare till livsmiljön. Den etiska fostran ska ansluta sig till olika situationer i förskoleundervisningen och etiska frågor

ska behandlas genom att diskutera med barnen samt med hjälp av rollekar. På detta sätt utvecklas barnens etiska tänkande.

Den kulturella delen av åskådningsfostran är gemensam för alla barn. Kulturell åskådningsfostran har som mål att utveckla det åskådningsmässiga tänkandet. Till detta ansluter sig att barnet ska ha rätt att bli hört i åskådningsmässiga livsfrågor, möjlighet att öka sin kulturella allmänbildning i fråga om åskådningar och religioner genom att lära om sederna i den egna åskådningen och i de övriga religioner och åskådningar som är representerade i barngruppen samt möjlighet att lära känna och värdesätta kulturarvet och naturen i den egna hembygden.

Målet för religionsfostran är att ge möjlighet att möta frågor som hör samman med religion och bekanta sig med de religiösa högtiderna samt med hur och varför de firas. Målet är också att barnen ska ha möjlighet att bekanta sig med det viktigaste innehållet i den egna religionen.

Livsåskådningsfostran har som mål att utveckla förmågan att möta åskådningsmässiga frågor i anslutning till människorelationer, kulturidentitet, förhållandet mellan människa och miljö och gemenskap. Som dimensioner av denna verksamhet behandlas tolerans och måttfullhet, rättvisa och hederlighet, mod och egen identitet samt god vilja och omsorg.

3.2.4 Natur och miljö

Natur- och miljökunskapen hjälper barnet att förstå sin miljö, stödjer utvecklingen av tanke- och inlärningsfärdigheterna och förstärker barnens upplevelse-, erfarenhets- och emotionella förhållande till naturen och den övriga miljön. Utgångspunkten för lärandet är mångfalden i barnens livsmiljö. Kunskaper om denna miljö skapar grunden för en vidare förståelse av världen runt omkring.

Målet för förskoleundervisningen i natur- och miljökunskap är att barnen lär sig att förstå och uppskatta naturen och den av människan skapade miljön, olika slags människor och kulturer samt att förstå hur de egna handlingarna påverkar närmiljön. Barnen lär sig att i sin egen verksamhet beakta variationen i naturen, trivsel och estetiska aspekter i närmiljön och att agera på ett sätt som skonar och vårdar miljön. En förutsättning för att skapa ett positivt förhållande till miljön, är att barnet upplever sin livsmiljö som en trygg och intressant plats för lek och utforskningar.

Barnens miljöstudier stödjer sig på ett problemcentrerat, utforskande sätt att närma sig ämnet, där utgångspunkten är olika frågor, företeelser och händel-

ser i anslutning till miljön. Fastän studierna sker i växelverkan med de andra barnen, är varje barn i kunskapssökningen en aktiv aktör, som bygger upp sin förståelse genom att skaffa kunskap på olika sätt. Barnen uppmuntras att formulera frågor och söka svaren på dem. Genom att iaktta med alla sinnen skaffar de sig kunskaper om den omgivande världen. De vägleds i att göra iakttagelser med hjälp av olika hjälpmedel, t.ex. mätningar. Barnen lär sig att beskriva, jämföra, klassificera och strukturera den information och de resultat som de fått genom iakttagelser och mätningar samt att motivera dessa. Utifrån dem lär de sig också att bilda begrepp, göra slutledningar och hitta orsakssamband. Barnen övas i att anteckna resultaten av iakttagelser och undersökningar och presentera dem bland annat genom att rita, berätta och dramatisera. Barnen lär sig att förhålla sig kritiskt till information, som de fått, hört eller sett i samband med experiment.

Lärostoffet väljs till exempel inom följande naturvetenskapliga ämnesområden: människan och hennes förhållande till sin miljö, organismerna och deras livsmiljö, jorden och rymden, ämnen och material i vår omgivning samt energifrågor. Genom att använda naturvetenskapliga begrepp kan undervisningen planeras som integrerade teman som anknyter till barnens livskrets. Dessa teman planeras emellertid så att de erbjuder barnen möjligheter att bygga upp en världsbild och skaffa sig kunskaper och färdigheter som de behöver i vardagen.

3.2.5 Hälsa

I förskoleundervisningen främjas barnens fysiska, psykiska och sociala hälsa samt växande och utveckling. Genom lärarens handledning blir barnen medvetna om sig själva i förhållande till andra och till omgivningen och de ges positiva upplevelser och möjligheter till samverkan. I naturliga dagliga situationer främjas barnens förmåga att förstå och ta ansvar för sin hälsa och säkerhet. Läraren visar barnen hur de kan röra sig tryggt i näromgivningen.

Barnen vägleds att ta hand om sin hälsa och sin dagliga, personliga hygien. Den vuxne stödjer barnens hälsosamma matvanor och goda seder och bruk. Genom verksamhet och umgängesfostran vägleds barnen i positiva människoförhållanden, ett sunt känsloliv och i att undvika av våld. Barnens växande och utveckling stöds genom att den vuxne skapar balans mellan arbete, vila och rekreation.

3.2.6 Fysisk och motorisk utveckling

Daglig, varierande motion är nödvändig för barnens harmoniska växande, utveckling och hälsa. Med hjälp av motion och lek tränas barnens fysiska och motoriska kondition, deras rörelsekontroll och motoriska basfärdigheter. Bar-

nens finmotorik, handens färdigheter och koordinationen mellan öga och hand utvecklas i de dagliga rutinerna. Barnen ges tillfälle både till ledd gymnastik och till självständiga fysiska aktiviteter och lek. Barnen uppmuntras till att fungera självständigt, ta initiativ och visa samarbetsvilja i gruppen samt till att frimodigt delta i olika rörelseaktiviteter. Den vuxne lär barnen förstå motionens betydelse för människans välmåga och hälsa.

3.2.7 Konst och kultur

Musik och konst spelar en viktig roll i förskoleundervisningen för utvecklingen av barnens känsloliv, kunskaper och färdigheter. Barnens kreativitet, fantasi och uttrycksförmåga utvecklas då de får göra bilder, tillverka föremål, musicera, öva drama, dansa och röra sig. Barnen bereds tillfälle att få uppleva och njuta av konst och att diskutera vad de upplevt. Barnen söker kunskap om sig själva och företeelserna i den omgivande världen genom leken samt genom att utforska och experimentera. Barnens vägleds i långsiktigt konstnärligt arbete och i att värdesätta det egna och andras arbete. Utvecklingen av känsligheten i sinnesförnimmelserna, iakttagelseförmågan och gestaltningsförmågan stöds. På detta sätt fördjupas barnens inlärningsprocesser och de lär sig tanke- och problemlösningsfärdigheter och färdigheter för livet

Barnen ska ha möjligheter att bekanta sig med medierna och lära sig att använda dem. Läraren undersöker bilder tillsammans med barnen och diskuterar deras betydelseinnehåll och visuella uttryck. Barnens vägleds i att utforska ljudvärlden och musikens funktion i kommunikationen. Barnen uppmuntras att berätta om sina tankar och känslor med ord och med dramats medel samt genom ton och tonfall, miner, gester och rörelser.

Barnets kulturella identitet stärks och barnets förståelse av sitt eget kulturarv och av kulturell mångfald stöds. Barnen vägleds i att värdesätta och värna om de estetiska och kulturella värdena i naturen och i den av människan skapade miljön.

Barnen uppmuntras att uttrycka sig mångsidigt i samband med olika tematiska helheter.

4 Stöd för växande och lärande i förskoleundervisningen

I detta kapitel beskrivs de centrala målen för stödet för växande och lärande, ordnandet av stöd och stödets uppbyggnad. Nivåerna av stöd för växande och lärande, allmänt, intensifierat och särskilt stöd, beskrivs i kapitel 4.1, 4.2 och 4.3. I kapitel 5 redogörs närmare för de olika formerna av stöd och hur de används på de olika stödnivåerna. Den helhet som kapitlen 4 och 5 med underrubriker bildar, ska ligga till grund för uppgörandet av den lokala läroplanen och för genomförandet av stödet för växande och lärande i praktiken.

Principerna som styr ordnandet av stöd

Grunden för verksamheten och stödet i förskoleundervisningen är de mål som ställts upp i samråd med hemmet och som upprätthåller barnets grundtrygghet och stödjer barnets helhetsmässiga växande. I första hand ska man stödja utvecklingen av barnets positiva jaguppfattning och sunda självkänsla samt sörja för ett jämlikt medlemskap i gruppen. Arbetet ska vara lekfullt och bygga på aktiv handledning av individen och gruppen med utgångspunkt i barnets utvecklingsnivå. Arbetet ska främja barnets kognitiva, i synnerhet språkliga, och socioemotionella utveckling och hans eller hennes förutsättningar att lära sig nya saker, samt förebygga inlärningssvårigheter.

Förskoleundervisningen och stödåtgärderna ordnas såväl utgående från hela förskolegruppens som det enskilda barnets starka sidor och inlärnings- och utvecklingsbehov. Stödet för växande och lärande innebär både lösningar i anslutning till gemenskapen och den pedagogiska miljön och lösningar som möter barnens individuella behov. Då förskoleundervisningen och stödet planeras ska man beakta att barnets behov av stöd kan variera från tillfälligt till kontinuerligt, från mindre till mer omfattande och från en form av stöd till flera former av stöd.

Varje barn ska ha möjlighet att utgående från sina förutsättningar få stöd för växande och lärande och för att utveckla sina förutsättningar för lärande. Förskoleundervisningen ska ta hänsyn till mångfalden av barn och barns olika förutsättningar för lärande och sätt att lära sig, samt till barnens kulturella bakgrund. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att bedöma behovet av stöd hos ett barn som beviljats uppskov med skolstarten.

Barnen ska uppmuntras till att ta initiativ och ansvar och de ska erbjudas utmaningar och få sådan handledning och sådant stöd som främjar utvecklingen. Barnets sunda självkänsla stärks genom möjligheter till positiva inlärningserfarenheter, uppmuntrande respons och med att erbjuda mångsidig interaktion. Uppmärksamhet ska ägnas åt att i ett tidigt skede upptäcka faktorer som utgör hinder för lärandet och inlärningssvårigheter. Det är nödvändigt att upptäcka faktorer som påverkar barnet, genomförandet av förskoleundervisningen och verksamhetsmiljön.

Den som deltar i utbildning har rätt att få tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår[7]. Anordnaren av förskoleundervisning ska se till att barnets rätt till stöd kan tillgodoses i praktiken, bland annat genom att definiera ansvaret och arbetsfördelningen då behovet av stöd konstateras och då stödåtgärder genomförs. För att i tidigt skede upptäcka behovet av stöd ska barnens växande och lärande utvärderas kontinuerligt och stödåtgärderna sättas in i ett tillräckligt tidigt skede. Detta förhindrar att problemen försvåras och att långvariga effekter uppkommer. För att trygga barnets växande och lärande är det av avgörande betydelse att sätta in rätt nivå och rätt form av stöd vid rätt tidpunkt. Det stöd som barnet ges ska vara flexibelt och planerat på lång sikt och förändras i enlighet med behovet av stöd. Formerna av stöd kan antingen användas enskilt eller kombineras så att de kompletterar varandra. Stödet ges så länge som det är nödvändigt och på den nivå som det är nödvändigt.

Då behovet av stöd bedöms kan resultat från barnets hälsoundersökningar samt från resultat i eventuella andra undersökningar utnyttjas[8]. Ifall ett barn deltar i förskoleundervisning och dessutom använder andra tjänster inom småbarnsfostran, är samarbetet mellan dessa viktigt för att barnets behov av stöd för växande och lärande ska kunna upptäckas och stödet genomföras.

Stödet ska utgöra en systematisk kontinuitet. Ledningen i förskoleenheten har ansvar för lösningar i anslutning till ordnandet och genomförandet av stöd. Den pedagogiska sakkunskapen och samarbetet mellan lärarna för att upptäcka behov av stöd och planera och genomföra stödet är viktigt. Vid behov ska stödet planeras och genomföras i ett yrkesövergripande elevvårdsarbete. Vårdnadshavaren ska informeras om stödåtgärderna och ges möjlighet att ge sin syn på att barnet ges stöd. Barnet ges stöd i den egna förskolegruppen om ordnandet av stöd inte nödvändigt förutsätter att barnet flyttas till en annan

7 Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010)

8 Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (380/2009) 9 §

förskolegrupp eller till en annan lämplig plats där förskoleundervisning ordnas. Den fysiska och sociala pedagogiska miljön och de stödåtgärder som behövs ska ordnas så att barnet kan delta i förskolegruppens aktiviteter så mycket som möjligt. Barnets stöds med olika flexibla arrangemang så som kompanjonundervisning eller med arbete i smågrupp eller individuellt arbete.

Det är speciellt viktigt att se till att stödet fortsätter då barnet övergår från den övriga småbarnsfostran till förskoleundervisning och från förskoleundervisningen till den övriga grundläggande utbildningen.

Stöd i särskilda situationer

Ett barn kan behöva stöd i vissa särskilda situationer, till exempel i samband med sjukdom. En kommun inom vilken ett sjukhus är beläget är skyldig att för elever som är patienter på sjukhuset ordna utbildning i den omfattning detta är möjligt med hänsyn till patientens hälsa och övriga omständigheter[9]. Kommunen där barnet bor ansvarar för att ordna förskoleundervisning för barn som är placerade utanför hemmet[10].

4.1 Allmänt stöd i förskoleundervisningen

Varje barn har rätt till högklassig förskoleundervisning och möjlighet att få handledning och stöd för växande och lärande under alla förskolans arbetsdagar. I förskoleundervisningen ska man ta hänsyn till alla barns förutsättningar och behov. Verksamhetsmodellerna och -kulturen i arbetsgemenskapen ska utvecklas så att man kan utnyttja samarbete och gemensamt lärande samt att man kan bemöta barnens olikheter så väl som möjligt. Hänsynstagande, omsorg och en positiv atmosfär i förskolgemenskapen främjar barnet växande och lärande.

Läraren har ansvar för att hela förskolegruppens och varje enskilt barns olika förutsättningar och behov beaktas i förskoleundervisningen. Samarbetet med vårdnadshavarna, de andra lärarna, personalen inom den övriga småbarnsfostran och olika andra sakkunniga skapar förutsättningar för att lyckas med detta. Lärarens uppgift är att handleda gruppen så att interaktionen inom gruppen främjar växandet och lärandet. Läraren ska hjälpa barnen att upptäcka sina starka sidor och resurser. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att i alla arbetssituationer stärka barnets förutsättningar för lärande, positiva jaguppfattning och arbetsglädje.

---

9 Lag om grundläggande utbildning 4 § 3 mom.

10 Lag om grundläggande utbildning 4 § 1 mom. (1288/1999)

I undervisningsarbetet ingår också handledande och elevvårdande uppgifter. I lärarens arbete och i alla förskolsituationer ingår att bedöma behovet av stöd och att erbjuda behövligt stöd. Stödet struktureras i samarbete mellan lärarna och vid behov med andra sakkunniga samt i interaktion med vårdnadshavaren och barnet.

Behov av stöd för växande och lärande bemöts med differentiering, med samarbete mellan lärare och med flexibla grupparrangemang. I början av förskoleundervisningen kan förskolläraren i samarbete med vårdnadshavaren och barnet också göra upp en plan för barnets lärande i förskolan, med vilken man strävar efter att trygga de bästa förutsättningarna för barnets växande och lärande. I förskolundervisningen kan man även använda sig av speciallärarens eller specialbarnträdgårdslärarens och assistentens arbetsinsats för att bemöta behovet av stöd i förskolegruppen eller hos ett enskilt barn redan innan man övergår till intensifierat stöd.

4.2 Intensifierat stöd i förskoleundervisningen

Elever som för sin inlärning eller skolgång behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt ska utgående från en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för elevens lärande[11]. Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte är tillräckligt.

Det intensifierade stödet planeras som en helhet för det enskilda barnet. Stödet är mer omfattande och långsiktigt än det allmänna stödet. Med hjälp av det intensifierade stödet får barnet systematiskt stöd för växandet och lärandet. Stödet förebygger samtidigt problemen att hopa sig eller växa och bli mera komplicerade.

Då intensifierat stöd ges kan alla former av stöd som tillämpas i förskoleundervisningen användas, utom specialundervisning som ges i enlighet med ett beslut om särkilt stöd och som beskrivs i kapitel 5.1.1. Under tiden för det intensifierade stödet betonas betydelsen av speciallärarens eller specialbarnträdgårdslärarens stöd, den individuella handledningen för barnet, flexibla grupparrangemang och det samarbete som ska genomföras med hemmet. Också elevvårdens andel i arbetet för att främja och upprätthålla barnets välbefinnande ökar. Kvaliteten i och kvantiteten av stödet ska ordnas så att det motsvarar barnets utvecklingsnivå och individuella behov. Det är viktigt att ge

11 Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (642/2010)

barnet möjlighet att uppleva att han eller hon lyckas i lärandet och som medlem i gruppen och att stödja barnets positiva uppfattning om sig själv.

Barnets växande och lärande ska regelbundet följas upp och utvärderas under tiden för det intensifierade stödet. Om det sker förändringar i barnets situation, ska planen för barnets lärande i förskolan justeras så att den motsvarar barnets behov av stöd.

Pedagogisk bedömning inför intensifierat stöd

Inledandet av intensifierat stöd ska basera sig på en pedagogisk bedömning. I den pedagogiska bedömningen ska följande beskrivas:

- situationen som helhet i barnets växande och lärande
- det allmänna stöd som barnet har fått och en utvärdering av effekten av det
- barnets förutsättningar för lärande och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- en bedömning av de pedagogiska lösningar, lösningar i den pedagogiska miljön, lösningar i fråga om elevvårdstjänster eller andra lösningar genom vilka barnet ska stödjas

En eller flera av barnets lärare ska göra den skriftliga pedagogiska bedömningen. Vid behov, och i synnerhet om det handlar om problem som har med barnets välbefinnande och helhetsutveckling att göra, anlitas även andra sakkunniga då bedömningen görs. Samarbetet med vårdnadshavaren och barnet är viktigt för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras. Då den pedagogiska bedömningen görs ska man utnyttja den plan för barnets lärande i förskolan som eventuellt redan gjorts upp som en del av det allmänna stödet, samt med vårdnadshavarens tillstånd den plan för småbarnsfostran och habiliteringsplan som eventuellt gjorts upp för barnet.

Inledandet och ordnandet av det intensifierade stödet samt vid behov barnets övergång till det allmänna stödet ska behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen i ett yrkesövergripande elevvårdsarbete i enlighet med vad som bestämts om behandling av en enskild elevs ärende[12]. Efter denna behandling ska det intensifierade stödet som ska ordnas för barnet antecknas i den plan för barnets lärande i förskolan som ska göras upp. Planen för barnets lärande i förskolan behandlas närmare i kapitel 4.5.1.

12 Lag om grundläggande utbildning 31 a § 4 mom. (642/2010)

4.3 Särskilt stöd i förskoleundervisningen

Särskilt stöd ska ges barn för vilka förskoleundervisning inte annars kan ordnas med anledning av svårigheter i anslutning till växande och lärande. Barnets förutsättningar kan ha försämrats på grund av exempelvis handikapp, sjukdom, funktionsstörning eller riskfaktorer i anslutning till uppväxtmiljön. Då behovet av särskilt stöd utreds ska man ta hänsyn till uppfattningen hos undervisningspersonalen i förskolan, hos dem som ansvarar för elevvårdstjänster och hos vårdnadshavaren om riskfaktorer i anslutning till barnets utveckling och lärande.

Särskilt stöd ordnas antingen inom den allmänna läroplikten eller inom en förlängd läroplikt. Det särskilda stödet består av specialundervisning enligt beslutet om särskilt stöd samt övriga stödformer inom förskoleundervisningen[13]. Alla inom förskoleundervisningen tillgängliga former av stöd kan användas.

Syftet med det särskilda stödet i förskoleundervisningen är att ge barnet ett övergripande och systematiskt stöd för att växa och lära sig, samt att främja barnets förutsättningar för inlärning. Barnets självkänsla och inlärningsmotivation ska stärkas.

För att ge särskilt stöd ska utbildningsanordnaren fatta ett skriftligt beslut som granskas åtminstone efter årskurs två samt före uppflyttningen till årskurs sju[14]. Beslutet ska fattas i enlighet med förvaltningslagen[15]. I beslutet om särskilt stöd bestäms om frågor som är betydelsefulla för elevens rättsskydd och för hur förskoleundervisningen ordnas. I beslutet om särskilt stöd bestäms vilken elevens huvudsakliga undervisningsgrupp är, vilka eventuella tolknings- och biträdestjänster och andra tjänster som eleven behöver, samt vid behov om undantagsarrangemang i undervisningen[16].

Beslutet om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisning eller grundläggande utbildning inleds eller under tiden för förskoleundervisning eller grundläggande utbildning utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan jämförbar orsak inte kan ordnas på annat

13 Lag om grundläggande utbildning 17 § 1 mom. (642/2010)

14 Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 mom. (642/2010)

15 Förvaltningslag (434/2003)

16 Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 mom. (642/2010)

sätt[17]. Om ett beslut om särskilt stöd fattas under förskoletiden utan att barnet fått intensifierat stöd ska orsaken vara en ny utvärdering av barnets situation, till exempel till följd av en olycka eller en svår sjukdom.

Pedagogisk utredning inför särskilt stöd

Innan ett beslut om särskilt stöd fattas ska anordnaren av undervisningen höra eleven och hans eller hennes vårdnadshavare eller lagliga företrädare och göra en pedagogisk utredning om eleven[18].

För den pedagogiska utredningen ska det organ, den tjänsteman eller den arbetstagare som utbildningsanordnaren utsett inhämta

- en utredning av dem som ansvarar för förskoleundervisningen för barnet om barnets framsteg
- en utredning som sammanställts i ett yrkesövergripande elevvårdsarbete om det intensifierade stöd som barnet fått och om barnets situation som helhet

Utgående från utredningarna bedömer anordnaren av förskoleundervisningen behovet av särskilt stöd för barnet. Den helhet som utgörs av dessa två utredningar och av den bedömning som gjorts utifrån dem, benämns pedagogisk utredning.[19]

I den skriftliga pedagogiska utredningen ska följande beskrivas:

- situationen som helhet i barnets växande och lärande
- det intensifierade stöd som barnet har fått och en utvärdering av effekten av det
- barnets förutsättningar för lärande och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- en bedömning av de pedagogiska lösningar, lösningar i den pedagogiska miljön, lösningar i fråga om elevvårdstjänster eller andra lösningar genom vilka barnet ska stödjas

Stödåtgärderna kan omfatta bland annat faktorer i anslutning till undervisningspersonal, elevvårdstjänster, assistenter och andra behövliga tjänster, undervisningsmetoder och arbetssätt eller material och redskap. Då beslutet om särskilt

17 Lag om grundläggande utbildning 17 § 4 mom. (642/2010)

18 Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010) och Förvaltningslag 34, 35 och 36 §

19 Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010)

stöd bereds ska, förutom en pedagogisk utredning, eventuellt även andra utlåtanden, såsom ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en motsvarande social utredning inhämtas. Då den pedagogiska utredningen sammanställs ska den pedagogiska bedömning som tidigare sammanställts av barnet, planen för barnets lärande i förskolan, samt med vårdnadshavarens tillstånd den plan för småbarnsfostran och habiliteringsplan som eventuellt gjorts upp för barnet utnyttjas.

Behovet av särskilt stöd inom förskoleundervisningen ska granskas då barnets behov av stöd förändras. För granskningen görs en ny pedagogisk utredning om barnet. Om man bedömer att barnet inte längre behöver särskilt stöd, ska ett beslut fattas om att stödet avslutas. Barnet övergår då till att få intensifierat stöd. Eftersom man på en kort tid i allmänhet inte kan konstatera vilken inverkan stödet haft är det ovanligt att det särskilda stödet avslutas under barnets förskoletid.

4.4 Stöd för växande och lärande i den lokala läroplanen

I det här kapitlet beskrivs hur stödet för växande och lärande som helhet ska beskrivas i den lokala läroplanen. Närmare anvisningar för uppgörandet av den lokala läroplanen ingår i kapitel 4.5 som beskriver planen för barnets lärande i förskolan och den individuella planen för hur förskoleundervisningen ska ordnas, samt i kapitel 5 som beskriver formerna av stöd för växande och lärande.

Den lokala läroplanen för förskoleundervisningen ska göras upp i samarbete med den övriga småbarnsfostran och grundläggande utbildningen. Läroplanen för förskoleundervisningen ska göras upp i samarbete med de myndigheter till vilka hör att verkställa social- och hälsovården i kommunen[20].

I den lokala läroplanen ska stödet för växande och lärande beskrivas och hur stödet är uppbyggt, hur det ska ordnas, samt de allmänna målen och det praktiska genomförandet av de olika formerna av stöd. I läroplanen ska man beskriva hur samarbetet med vårdnadshavaren och barnet ska genomföras då stödet ordnas. I läroplanen ska samarbetet mellan personalen och med dem som ansvarar för elevvårdstjänsterna samt med andra behövliga sakkunniga då man bedömer behovet av stöd och planerar, ordnar och genomför stödet i praktiken beskrivas.

20 Lag om grundläggande utbildning 15 § 2 mom. (477/2003)

I den lokala läroplanen ska målen för det allmänna stödet, ordnandet av och verksamhetsmodellerna för stödet, samarbetet mellan olika parter och med vårdnadshavaren och barnet definieras.

I den lokala läroplanen ska målen för det intensifierade stödet, inledandet av det intensifierade stödet och övergången tillbaka till det allmänna stödet definieras. I läroplanen ska också ordnandet av och verksamhetsmodellerna för det intensifierade stödet, samarbetet mellan olika parter, ansvaret och arbetsfördelningen, samt samarbetet med vårdnadshavaren och barnet definieras.

I den lokala läroplanen ska målen för det särskilda stödet, förfaringssätten vid beslut om särskilt stöd, inledandet av det särskilda stödet och övergången tillbaka till det intensifierade stödet definieras. I läroplanen ska också ordnandet av det särskilda stödet och verksamhetsmodellerna, samarbetet, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika parter, samt samarbetet med vårdnadshavaren och barnet och förfaringssätten i anslutning till hörandet av vårdnadshavaren och barnet definieras.

I den lokala läroplanen ska man beskriva hur samarbetet mellan olika förvaltningar genomförs och hur överlåtandet av information dem emellan sker.

I instruktionen för utbildningsanordnaren bestäms om vem som fattar förvaltningsbeslut i anslutning till stöd för barnet[21].

4.5 Plan för barnets lärande i förskolan och individuell plan för hur förskoleundervisningen ska ordnas

4.5.1 Plan för barnets lärande i förskolan

Planen för barnets lärande i förskolan är en plan för barnets framsteg i växande och lärande samt om de arrangemang och stödåtgärder som barnet behöver i förskoleundervisningen. Planen är ett skriftligt pedagogiskt dokument som baserar sig på en godkänd läroplan för förskoleundervisningen. Planen kan användas som en del av det allmänna stödet och ska användas under tiden för intensifierat stöd.[22]

Syftet med planen är att trygga goda förutsättningar för barnet att växa och lära sig. Planen ökar lärarnas kunskap om barnets situation och underlättar på så

21 Kommunallag (365/1995) 14 §

22 Lag om grundläggande utbildning 16 a § (642/2010)

sätt respektive lärares planering av arbetet och samarbetet mellan lärarna och det samarbete som ska genomföras med hemmet. Innehållet i planen för barnets lärande i förskolan ger vårdnadshavaren information som gör att han eller hon bättre kan stödja sitt barn. Planen utgör också en grund för utvärdering av framsteg i barnets växande och lärande.

Den plan för barnets lärande i förskolan som ska göras upp då barnet får intensifierat stöd ska bygga på information som tagits fram i en pedagogisk bedömning. Lärarna ska göra upp planen för barnets lärande i förskolan i samarbete med vårdnadshavaren och barnet. Vid behov deltar även andra sakkunniga i uppgörandet av planen.

Den plan för barnets lärande i förskolan som ska göras upp då barnet får intensifierat stöd ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskolundervisningen och stödåtgärderna för barnet:

- barnets förutsättningar för lärande och specifika behov i anslutning till växandet och lärandet
- mål i anslutning till förutsättningar för barnets lärande, arbets- och interaktionsfärdigheter samt socioemotionella färdigheter
- pedagogiska lösningar, såsom flexibla grupparrangemang, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder och arbetssätt, sätt att kommunicera, särskilda hjälpmedel, läromedel, samt annat stöd
- stöd i anslutning till elevvård eller andra lösningar då det gäller den fysiska, psykiska och sociala pedagogiska miljön
- en beskrivning av det yrkesövergripande samarbetet och olika aktörers ansvarsområden
- genomförandet av samarbetet med vårdnadshavaren och barnet, det stöd som vårdnadshavaren erbjuder
- barnets eventuella deltagande i annan verksamhet inom småbarnsfostran och en beskrivning av samarbetet med anordnaren av verksamheten
- uppföljning och utvärdering av barnets framsteg, principer och tidpunkter för utvärdering samt barnets självvärdering
- de som deltagit i uppgörandet av planen

Då planen görs upp ska man utnyttja den plan för barnets lärande i förskolan som eventuellt redan gjorts upp som en del av det allmänna stödet, den information som erhållits i den pedagogiska bedömningen, samt med vårdnadshavarens tillstånd den plan för småbarnsfostran och habiliteringsplan som eventuellt gjorts upp för barnet.

Barnets personliga egenskaper ska inte beskrivas i planen. Det är inte möjligt att genom besvär eller på annat sätt söka ändring i planen.

Plan för barnets lärande i förskolan inom allmänt stöd

En plan för barnets lärande i förskolan kan göras upp för varje barn. Om uppgörande av planen ska bestämmas i den lokala läroplanen för förskoleundervisningen. Planen innehåller i tillämpliga delar samma delområden som den plan för barnets lärande i förskolan som görs upp då barnet får intensifierat stöd. De mål och stödåtgärder som övervägts för barnet ska främja barnets växande och lärande. Förskolundervisningen för barnet kan även fördjupas eller breddas genom en plan för barnets lärande i förskolan, då det utgående från barnets förutsättningar är befogat.

Plan för barnets lärande i förskolan inom intensifierat stöd

En elev som för växande och lärande behöver regelbundet stöd eller flera former av stöd samtidigt ska få intensifierat stöd i enlighet med en plan för elevens lärande. Det stöd som ska ordnas för eleven antecknas i planen.[23] En plan för barnets lärande i förskolan görs alltid upp för ett barn som får intensifierat stöd. Planen ska göras upp tillsammans med eleven och vårdnadshavaren eller vid behov med en annan laglig företrädare för eleven, om det inte finns något uppenbart hinder för det [24]. En systematisk planering av stödåtgärderna ska stödja barnets växande och lärande under den tid barnet får intensifierat stöd.

Särskilt stöd

För barn som beviljats beslut om särskilt stöd uppgörs en individuell plan för hur förskoleundervisningen ska ordnas i stället för en plan för barnets lärande i förskolan.

Uppgörandet av den lokala läroplanen

I den lokala läroplanen ska man bestämma hur planen för barnets lärande i förskolan används inom det allmänna stödet. I läroplanen ska beskrivas hur planen för barnets lärande i förskolan används inom det intensifierade stödet. I läroplanen ska uppgörandet och uppföljningen av planen för barnets lärande i förskolan, verksamhetsmodeller, samarbetet, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika parter samt förfaringssätten i det samarbete som ska genomföras

23 Lag om grundläggande utbildning 16 a § (642/2010)

24 Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (642/2010)

med vårdnadshavaren och barnet definieras. Innehållet i planen ska beskrivas separat för allmänt och intensifierat stöd.

4.5.2 Individuell plan för hur förskoleundervisningen ska ordnas

För verkställandet av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan för hur förskoleundervisningen ska ordnas göras upp för eleven. Planen ska beskriva hur eleven ges undervisning och övrigt stöd i enlighet med beslutet om särskilt stöd.[25]

Den individuella planen för hur förskoleundervisningen ska ordnas är ett skriftligt pedagogiskt dokument som baserar sig på en godkänd läroplan för förskoleundervisningen. Barnets lärare ska tillsammans göra upp planen i samarbete med vårdnadshavaren och barnet, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Till de delar det behövs ska planen göras upp i ett yrkesövergripande samarbete inom elevvården.

Den individuella planen för hur förskoleundervisningen ska ordnas ska stödja barnets individuella process för växande och lärande på lång sikt. Planen definierar målen för barnets växande och lärande och beskriver innehåll, pedagogiska metoder och övriga behövliga stödåtgärder som barnet behöver i förskoleundervisningen.

Den individuella planen ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskoleundervisningen och stödåtgärderna för barnet:

- barnets förutsättningar för lärande och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- mål i anslutning till barnets förutsättningar för lärande, arbetsfärdigheter, socioemotionella och motoriska färdigheter
- uppföljning och utvärdering av barnets framsteg, principer och tidpunkter för utvärderingen samt barnets självvärdering
- pedagogiska lösningar, såsom flexibla grupparrangemang, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, arbetssätt, sätt att kommunicera, speciella hjälpmedel, läromedel och annat stöd
- stöd i anslutning till elevvård eller andra lösningar då det gäller den fysiska, psykiska och sociala pedagogiska miljön

25 Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

- tolknings- och assistenttjänster, övriga tjänster i anslutning till förskoleundervisningen, samt ordnandet av stöd- och habiliteringstjänsterna som barnet i enlighet med beslutet om särskilt stöd ska få, samt olika parters ansvarsområden
- en beskrivning av hur förskoleundervisningen ordnas i samband med den övriga förskoleundervisningen och/eller i specialgrupp
- en beskrivning av hur barnet som får förskolundervisning i specialgrupp integreras i den övriga förskoleundervisningen
- en beskrivning av det yrkesövergripande samarbetet och olika parters ansvarsområden
- en beskrivning av arrangemang och ansvar i anslutning till förskoltransporter samt av handledningen för och tillsynen över barn som väntar på förskoltransport
- eventuella andra tjänster inom småbarnsfostran som barnet tar del av och en beskrivning av samarbetet med anordnaren av tjänsten
- genomförandet av samarbetet med barnet och vårdnadshavaren, det stöd som vårdnadshavaren erbjuder
- de som deltagit i uppgörandet av planen

Om barnet fått intensifierat stöd ska den plan för barnets lärande i förskolan som gjorts upp inom det intensifierade stödet utnyttjas då man gör upp den individuella planen för hur förskoleundervisningen ska ordnas. Dessutom ska den information som kommit fram i den pedagogiska utredningen beaktas samt med vårdnadshavarens tillstånd den plan för småbarnsfostran och habiliteringsplan som eventuellt gjorts upp för barnet utnyttjas.

Barnets personliga egenskaper ska inte beskrivas i den individuella planen. Vårdnadshavarens specifika samtycken till överlåtande av information kan bifogas till den individuella planen. Det är inte möjligt att genom besvär eller på annat sätt söka ändring i planen.

Planen ska vid behov granskas så att den motsvarar barnets behov, dock minst en gång per läsår[26]. Den individuella planen för hur förskoleundervisningen ska ordnas ska justeras alltid då barnets behov av stöd eller målen förändras. Erfarenheter av arrangemang i förskoleundervisningen, verksamhetsmodeller och stödåtgärder kan antecknas i den individuella planen och utnyttjas vid utvärdering av genomförandet av planen.

26 Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

Uppgörandet av den lokala läroplanen

I den lokala läroplanen ska uppgörandet och uppföljningen av den individuella planen för hur förskoleundervisningen ska ordnas, verksamhetsmodellerna, samarbetet, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika parter, samt förfaringssätten i det samarbete som ska genomföras med vårdnadshavaren och barnet definieras.

5 Former av stöd för växande och lärande i förskoleundervisningen

I kapitel 5 beskrivs de olika formerna av stöd för växande och lärande. I kapitlet beskrivs även elevvården samt främjandet av tryggheten och säkerheten i förskoleundervisningen.

5.1 Stöd i anslutning till arrangemang i förskoleundervisningen

5.1.1 Specialundervisning

Särskilt stöd omfattar specialundervisning och annat stöd som ett barn behöver och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning[27]. Specialundervisningen är det centrala pedagogiska delområdet inom det särskilda stödet och dess syfte är att stödja barnets lärande. Ett barn som beviljats beslut om särskilt stöd ska få förskoleundervisning och annat stöd i enlighet med en individuell plan som gjorts upp för barnet om hur förskoleundervisningen ska ordnas.

Den individuella planen för hur förskoleundervisningen ska ordnas är ett skriftligt pedagogiskt dokument som utgående från beslut om särskilt stöd styr det systematiska genomförandet av stödet. I planen ska lösningar för faktorer i anslutning till ordnandet av specialundervisningen beskrivas, de centrala målen för undervisningen, samt faktorer i anslutning till innehåll, pedagogisk miljö och undervisningsmetoder i enlighet med de anvisningar för uppgörandet av den individuella planen för hur förskoleundervisningen ska ordnas som beskrivits i kapitel 4.5.2.

Med beaktande av vad som är till barnets fördel samt förutsättningarna för ordnandet av förskoleundervisningen, ordnas specialundervisningen i samband med den övriga förskoleundervisningen eller delvis eller helt i en specialgrupp eller på något annat lämpligt ställe[28]. Då undervisningsgrupperna bildas ska

27 Lag om grundläggande utbildning 17 § 1 mom. (642/2010)

28 Lag om grundläggande utbildning 17 § 1 och 2 mom. (642/2010)

man beakta alla elevers möjligheter att nå de mål som uppställts i läroplanen[29]. Om bildandet av undervisningsgrupper bestäms närmare i förordningen om den grundläggande utbildningen[30].

Läraren behöver färdigheter i att använda olika arbetssätt och pedagogiska metoder som stödjer barnens olika behov. Specialläraren och specialbarnträdgårdsläraren har även sakkunskap som behövs under tiden för specialundervisningen.

Uppgörandet av den lokala läroplanen

I samband med ett beslut om särskilt stöd, som beskrivits i kapitel 4.3, ska specialundervisningen bestämmas. I den lokala läroplanen ska man definiera hur specialundervisningen ordnas i förskoleundervisningen, samarbetet, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika parter och samarbetet med vårdnadshavaren och barnet.

5.1.2 Förlängd läroplikt

Om ett handikapp eller en sjukdom hos ett barn medför att de mål som ställts för den grundläggande utbildningen uppenbarligen inte kan nås under nio år, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms och läroplikten fortgår i 11 år[31]. Förskoleundervisningen kan i specialundervisningen för elever som omfattas av förlängd läroplikt omfatta ett eller två år[32]. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar så att barnet ska klara den grundläggande utbildningen så bra som möjligt.

Till dem som omfattas av förlängd läroplikt hör gravt handikappade barn. De är bland andra syn- och hörselskadade samt på annat sätt fysiskt eller intellektuellt gravt handikappade barn eller barn med försenad utveckling. Även en svår sjukdom kan utgöra orsak till förlängd läroplikt.[33] Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i regel före barnet blir läropliktigt. Då fattas även beslut om särskilt stöd för barnet. Barnet har rätt att få förskoleundervisning året innan

29 Lag om grundläggande utbildning 30 § 2 mom.

30 Förordning om grundläggande utbildning 2 § (893/2010)

31 Lag om grundläggande utbildning 25 § 2 mom.

32 Lag om grundläggande utbildning 9 § 2 mom.

33 Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utbildning (RP 86/1997)

läroplikten uppkommer.[34] Barn som omfattas av förlängd läroplikt har rätt till förskoleundervisning från och med början av höstterminen det år barnet fyller fem år. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten till den ska kunna förverkligas.

Samarbete mellan olika förvaltningar är en förutsättning för att barn ska kunna vägledas att få stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om följderna av olika val. Vårdnadshavaren avgör om barnet deltar i förskoleundervisning som föregår läroplikten. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behovet av stöd och situationen som helhet.

Undervisningen för ett barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas alternativt på följande sätt:

- Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år då barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år då barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år då barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts[35], det vill säga det år då barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om inledandet av den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts.

För ett barn som omfattas av förlängd läroplikt och ges särskilt stöd, ska alltid en individuell plan göras upp för hur förskoleundervisningen ska ordnas då förskoleundervisningen inleds. Då planen görs upp ska, med vårdnadshavarens tillstånd, den plan för småbarnsfostran och den habiliteringsplan som eventuellt gjorts upp för barnet utnyttjas.

Om ett barn inte längre omfattas av förlängd läroplikt, ska ett beslut fattas om att den förlängda läroplikten upphör, och barnet övergår då till att omfattas av den allmänna läroplikten.

---

34 Lag om grundläggande utbildning 17 § 4 mom. (642/2010) och 26 a § 1 mom. (1288/1999)

35 Lag om grundläggande utbildning 27 §

Uppgörandet av den lokala läroplanen

I läroplanen ska man definiera hur förskoleundervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt ordnas. Verksamhetsmodellerna, samarbetet med andra parter inom den övriga småbarnsfostran och grundläggande utbildningen, övrigt samarbete, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika parter, samt samarbetet med vårdnadshavaren och barnet och förfaringssätten i anslutning till hörandet av vårdnadshavaren och barnet ska definieras i läroplanen.

5.2 Övrigt stöd i förskoleundervisningen

5.2.1 Samarbetet med hemmet

Utbildningen ska genomföras i samarbete med hemmen[36]. Utbildning och fostran ska ordnas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov[37]. Barnet lever samtidigt under inflytande från hemmet, förskoleundervisningen och från eventuell övrig småbarnsfostran. Detta förutsätter interaktion och samarbete mellan dessa fostrande enheter i syfte att stödja barnets helhetsmässiga sunda växande, utveckling och lärande. Interaktionen med hemmet ökar förskollärarens kunskap om barnet och är till hjälp vid planeringen och genomförandet av förskoleundervisningen.[38]

Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för fostran av sitt barn och känner sitt eget barn[39]. Förskolepersonalen stödjer hemmet i den fostrande uppgiften och svarar för sin del för barnets fostran under förskoletiden[40].

Målet för samarbetet i den fostrande uppgiften är att främja barnets växande, utveckling och lärande, samt att öka tryggheten, säkerheten och välbefinnandet i förskoleundervisningen. Med tanke på barnets trivsel, växande och lärande är det viktigt att skapa en tillitsfull kontakt mellan personalen och vårdnadshavarna.

---

36 Lag om grundläggande utbildning 3 § 3 mom.

37 Lag om grundläggande utbildning 3 § 2 mom., Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (1435/2001) 4 § 1 mom. och 5 § 1 mom.

38 Lag om grundläggande utbildning 3 §, Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen 2, 3 och 4 §

39 Barnskyddslag (417/2008) 2 § 1 mom.

40 Barnskyddslag (417/2008) 2 § 2 mom.

Det är viktigt att vårdnadshavarna har möjlighet att vara delaktiga i att ställa upp mål för, planera och utvärdera det fostrande arbetet i förskoleundervisningen tillsammans med lärarna och barnen. Personalen i förskolan ska samarbeta med vårdnadshavaren så att vårdnadshavaren för sin del kan stödja barnets växande och lärande i förskoleundervisningen. Samarbetet med hemmet genomförs både på gemenskapens och på individens nivå.

Anordnaren av förskoleundervisningen bär ansvaret för utvecklingen av samarbetet med hemmet. Samarbetet förutsätter att förskolepersonalen är aktiv och tar initiativ, samt diskuterar och informerar om vårdnadshavarens, lärarens och barnets rättigheter och skyldigheter. Utgångspunkten för samarbetet är de olika parternas ömsesidiga respekt. I samarbetet med hemmen ska skillnader mellan olika familjer och familjers specifika behov samt familjernas språkliga och kulturella bakgrund beaktas.

Vårdnadshavarna ska informeras om läroplanen för förskoleundervisningen, hur förskoleundervisningen anordnas, barnets behov av stöd och möjligheter att få stöd. Vårdnadshavarna ska informeras om på vilket sätt det finns möjlighet att delta i samarbetet mellan hem och förskola och i främjandet av välbefinnande, trygghet och säkerhet i förskolegemenskapen. Vårdnadshavarna ska också informeras om verksamheten i förskolans elevvård[41], samt verksamhetsmodeller och förfaringssätt i förskoleenheten i anslutning till information vid olika problem-, olycksfalls-, och krissituationer.

I behandlingen av ett enskilt barns ärende ska vårdnadshavaren informeras om hur uppgifter som gäller barnet behandlas, hur information erhålls och överförs, samt om frågor i anslutning till sekretess. Tillsammans med vårdnadshavaren ska man gå igenom till exempel betydelsen av vårdnadshavarens specifika skriftliga samtycke för behandlingen av barnets ärende och betydelsen av samarbetet för att stödja barnets växande, utveckling och lärande[42]. I slutskedet av förskoleundervisningen ska vårdnadshavarna informeras om och få möjlighet

41 Lag om grundläggande utbildning 31 a § 3 mom. (642/2010), 3 § 3 mom., Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 4 § 2 mom., 9 § 1 mom. punkt 3, 13 och 14 §, 15 § 3 mom., Barnskyddslag 9 och 12 §

42 Lag om grundläggande utbildning 31 a § 3 och 4 mom. (642/2010), 40 §, 41 § 4 mom. (642/2010) och 41 § 1, 2 och 3 mom.

att med barnets lärare och sakkunniga inom elevvården diskutera frågor i anslutning till inledandet av skolgången och eventuella specifika behov[43].

Det samarbete som ska genomföras med hemmet under den övriga småbarnsfostran fortsätter inom förskoleundervisningen och man skapar också en grund för inbördes växelverkan mellan vårdnadshavarna och för samarbetet mellan hem och skola i ett senare skede. Olika samarbetsformer som stödjer dialogen mellan hemmet och förskoleundervisningen ska utvecklas under hela förskoleundervisningen och speciellt vid övergången från övrig småbarnsfostran till förskoleundervisning och från förskoleundervisning till nybörjarundervisning. Informations- och kommunikationstekniken kan utnyttjas i syfte att förbättra informationsgången och kontakten mellan hemmet och göra den mer mångsidig. Samarbetet ska ordnas så att barnets växande, lärande och välbefinnande kan stödjas med hjälp av elevvården och ett yrkesövergripande samarbetsnätverk.

Uppgörandet av den lokala läroplanen

Läroplanen ska göras upp i samarbete med de myndigheter till vilka hör att verkställa social- och hälsovården i kommunen[44]. I samarbetet beaktas också medverkan av andra centrala aktörer inom fostran, såsom personalen inom den övriga småbarnsfostran, samt en fungerande informationsgång.

I den lokala läroplanen ska mål, verksamhetsmodeller, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika parter för samarbetet med hemmet definieras. Då verksamhetsmodellerna definieras ska samarbetet med hemmet beaktas på hela förskolegemenskapens nivå, på förskolegruppernas nivå och på individnivå. I läroplanen ska principerna för vårdnadshavarnas delaktighet och för informationsgången till dem definieras. Planen ska också innehålla förfaringssätt vid uppföljning och utvärdering av samarbetet och vid problemsituationer i samarbetet.

5.2.2 Ordnandet av tolknings- och assistenttjänster

Handikappade elever och andra elever i behov av stöd har rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster som är en förutsättning för att de skall kunna delta i undervisningen[45]. Syftet med tolknings- och assistenttjänsterna är

---

43 Lag om grundläggande utbildning 3 § 2 och 3 mom., Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 4 § 2 mom., 9 § 1 mom. punkt 3, 13 och 14 §, 15 § 3 mom.

44 Lag om grundläggande utbildning 15 § 2 mom. (477/2003)

45 Lag om grundläggande utbildning 31 § 1 mom. (477/2003)

att garantera grundförutsättningar för växande och lärande för barnet i förskoleundervisningen och en så hinderfri inlärningsmiljö som möjligt.

Ett barn kan behöva tolkning till exempel på grund av hörselskada eller specifika språkliga svårigheter. Barnet kan på grund av bristfälliga kommunikationsfärdigheter också ha behov av kommunikationsmedel som stödjer och ersätter tal, till exempel olika symbolsystem. Möjlighet till och stöd för kommunikativ interaktion under alla förskoledagar främjar barnets utveckling, psykosociala växande och delaktighet i förskolegemenskapen. Målet är att både de andra barnen och de vuxna som arbetar med barnet ska känna till barnets sätt att kommunicera. Utvecklingen av barnets egna kommunikationsfärdigheter gör jämbördig interaktion med andra möjlig för barnet. Språket är ett centralt verktyg för lärandet och utvecklingen av språket utvecklar barnets tänkande och känslor samt barnets identitet.

De som arbetar med barnet ska tillsammans planera kommunikationsstödet för barnet i olika inlärningssituationer och vid behov anlita olika sakkunniga. De ska även planera de övriga stödåtgärderna, såsom barnets placering i förskoleundervisningen, individuella läromedel och undervisningsmaterial samt eventuella hjälpmedel som barnet behöver. Den person som bistår med tolkningstjänster kan hjälpa ett eller flera barn samtidigt i en inlärningssituation. Även läraren kan hjälpa barnen genom att kommunicera med hjälp av tecken eller andra symboler.

Det stöd som assistenten ger ska stödja barnet att bli självständigt och att ta egna initiativ och hjälpa barnet att utveckla en positiv självkänsla. Syftet med assistenttjänsterna är att stödja det enskilda barnet så att han eller hon kan ta allt mera ansvar för sitt arbete.

Det stöd som assistenten ger kan riktas till ett enskilt barn eller till hela förskolegruppen. Stöd till ett enskilt barn kan ges på del- eller heltid. Lärarens uppgift är att planera, undervisa och utvärdera barnets och hela gruppens växande och lärande. Assistenten ska stödja och hjälpa barnet att utföra uppgifter i anslutning till växande och lärande och den habilitering som stödjer växandet och lärandet enligt lärarens eller terapeuternas anvisningar och vid behov delta i planeringen av stödet. Assistenten ska handleda barnet i de dagliga situationerna i förskoleundervisningen.

Anordnaren av förskoleundervisningen beslutar om att ordna tolknings- och assistenttjänster. Lärarna och elevvårdspersonalen bedömer tillsammans behovet, omfattningen och arten av tolknings- och assistenttjänsterna för barnet och utnyttjar då även information som de har fått av barnets vårdnadshavare och eventuella utlåtanden av utomstående sakkunniga.

Tolknings- och assistenttjänster inom allmänt stöd

Ett barn kan behöva tolknings- eller assistenttjänster utan att han eller hon behöver annat stöd. I synnerhet behovet av assistenttjänster kan också vara kortvarigt.

Tillräckliga tolkningstjänster i rätt tid samt möjlighet till kommunikationsmedel som stödjer och ersätter tal stödjer barnets växande och lärande och förebygger att inlärningssvårigheter uppkommer och förvärras. Det stöd som en assistent ger förbättrar det enskilda barnets eller förskolegruppens förutsättningar för växande och lärande. Med hjälp av assistentens insats kan man någon gång helt och hållet förebygga behovet av intensifierat eller särskilt stöd.

Tolknings- och assistenttjänster inom intensifierat stöd

I den pedagogiska bedömningen ska barnets behov av tolknings- och assistenttjänster utvärderas innan det intensifierade stödet inleds. Om barnet har fått tolknings- och assistenttjänster under tiden för det allmänna stödet ska tillräckligheten och effekten av tjänsterna utvärderas. I den plan som ska göras upp för barnets lärande då det intensifierade stödet inleds, ska barnets behov av och mål för tolknings- och assistenttjänster samt genomförandet och uppföljningen antecknas. Under den tid barnet får intensifierat stöd kan behovet av tolknings- och assistenttjänster öka eller en omprövning av behovet av stödformerna behövas. Nödvändiga förändringar antecknas i planen för barnets lärande i förskolan.

Tolknings- och assistenttjänster inom särskilt stöd

Tillräckligheten och effekten av de tolknings- och assistenttjänster som barnet fått i samband med det intensifierade stödet och behovet av tolknings- och assistenttjänster i fortsättningen ska utvärderas i en pedagogisk utredning. I beslutet om särskilt stöd bestäms de tolknings- och biträdestjänster som ska ordnas för eleven.[46] Då man fattat beslut om särskilt stöd för barnet ska en individuell plan för barnets lärande i förskolan göras upp, i vilken de stödtjänster som ska ordnas för barnet ska beskrivas, samt vilka personer som har del i ordnandet av stödtjänsterna, personernas ansvarsområden och uppföljningen av genomförandet av stödtjänsterna. Omfattningen och arten av de tolknings- och assistenttjänster som barnet behöver definieras i samband med de andra stödåtgärderna. Under den tid barnet får särskilt stöd behöver han eller hon ofta individuellt riktade stödtjänster.

---

46 Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 och 3 mom. (642/2010)

Uppgörandet av den lokala läroplanen

I den lokala läroplanen ska mål och verksamhetsmodeller för ordnandet av tolknings- och assistenttjänster, administrativa förfaringssätt och samarbetet, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika parter definieras.

5.3 Elevvård i förskolan och främjandet av trygghet och säkerhet

5.3.1 Elevvård

Med elevvård avses främjande och upprätthållande av barnets goda inlärning, goda fysiska och psykiska hälsa och sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa. I elevvården ingår elevvård i enlighet med den läroplan som utbildningsanordnaren har godkänt samt elevvårdstjänster, som är sådan skolhälsovård som nämns i folkhälsolagen och sådant stöd för skolgången som nämns i barnskyddslagen.[47] För ett barn i förskoleundervisning ordnas de individuella hälsoundersökningarna och den individuella hälsorådgivningen som rådgivningstjänster enligt folkhälsolagen.[48]

Elevvården i förskoleundervisningen är en del av den kontinuitet som bildas av elevvården inom den övriga småbarnsfostran, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Elevvården i förskolan hör till alla som arbetar i förskoleenheten samt till de myndigheter som ansvarar för elevvårdstjänster. Elevvården genomförs i samarbete med vårdnadshavaren och barnet.[49] Elevvården i förskolan innebär både kollektivt och individuellt stöd. Genom elevvård främjas barnets harmoniska och sunda växande och utveckling och barnets lärande stöds.

Elevvårdens uppgift är att som en del av verksamhetskulturen i förskolan utveckla en inlärningsmiljö som stödjer välbefinnandet och stärker en verksamhetskultur som främjar gemenskap. Gemenskapen stöds genom att främja vårdnadshavarens och barnets delaktighet i att utveckla välbefinnandet i förskolegemenskapen. Då barnets delaktighet stöds ska barnets ålder, utvecklingsnivå och övriga förutsättningar och behov beaktas. Genom elevvården

47 Lag om grundläggande utbildning 31 a §, 1 mom. (477/2003) och 2 mom. (642/2010), Barnskyddslag 9 §

48 Folkhälsolag 14 § 1 mom. punkt 1

49 Lag om grundläggande utbildning 31 a §, 1 mom. (477/2003) och 2 mom. (642/2010), Folkhälsolag (66/1972) 14 § 1 mom. punkt 1, Barnskyddslag 9 §

främjas en positiv interaktion och en atmosfär av inbördes omsorg. Inom elevvården ska man vid behov ingripa i problem. Målet är att skapa en sund, trygg och säker inlärnings- och uppväxtmiljö, att värna om den mentala hälsan samt förebygga utslagning och främja välbefinnandet i förskolegemenskapen.

Inom elevvården i förskoleundervisningen utvecklar man, följer upp och utvärderar välbefinnandet i hela förskolegemenskapen och i enskilda förskolegrupper samt sörjer för att behov i anslutning till barnets individuella växande, utveckling och hälsa beaktas i förskoleundervisningens vardag.[50]

Inom elevvården är strävan att i så tidigt skede som möjligt förebygga, upptäcka, lindra och eliminera hinder för växande och lärande, inlärningssvårigheter och andra problem. Det förebyggande barnskyddet enligt barnskyddslagen och de årliga hälsoundersökningar och vid behov hälsorådgivning som en del av främjandet av hälsan, stärker förebyggandet av problem, tidigt upptäckande av problem och ordnandet av stöd.[51] Uppgiften inom elevvården är att följa upp och stödja varje barns helhetsmässiga välbefinnande och att vid behov stödja barnet och i samarbete med vårdnadshavarna ingripa i eventuella förändringar i välbefinnandet.

I samarbetet inom elevvården avtalas om tillvägagångssätten vid genomförandet av det förebyggande barnskyddsarbetet och det särskilda stöd som hör till hälsovården. I samarbetet och i anvisningarna för verksamheten ska sådana faktorer i uppväxtmiljön som kan äventyra barnets sunda uppväxt och utveckling beaktas. Även barnskyddslagens anmälningsskyldighet för utredning av barnskyddsbehov ska beaktas.[52]

Arbetet inom elevvården präglas av tillit, ett respektfullt förhållningssätt till barnet och vårdnadshavaren samt av att deras delaktighet stöds. I arbetet inom elevvården ska man försäkra sig om att lyssna till vårdnadshavarens och barnets synpunkter. Vårdnadshavaren ska informeras om elevvårdsarbetet inom försko-

---

50 Lag om grundläggande utbildning 3 § 2 mom. (477/2003), Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 12 och 13 §, 15 § 3 och 4 mom., Barnskyddslag 9 §

51 Lag om grundläggande utbildning 16 och 16 a, 17 och 17 a § (642/2010), Barnskyddslag 3 och 3 a § (88/2010), 8, 9 och 12 §, Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 4 §, 9 § 1 mom. punkt 3, 13 ja 14 §, 15 § 3 mom.

52 Barnskyddslag 3 och 3 a § (88/2010), 25 § 1 mom., Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 13 och 18 §

leundervisningen och om förfaringssätten. Vårdnadshavaren ska informeras om hur ett elevvårdsärende som gäller ett enskilt barn inleds och bereds.[53]

Elevvårdsarbetet i förskoleundervisningen koordineras och utvecklas i ett yrkesövergripande samarbete, till exempel i en elevvårdsgrupp. I samarbete med de myndigheter som sköter uppgifter som hör till genomförandet av kommunens social- och hälsovård[54] avtalas om de allmänna principerna för samarbetet och hur samarbetet ska struktureras, hur den praktiska verksamheten ordnas, och om den inbördes fördelningen av arbete och ansvar. Då samarbetet ordnas beaktas även det samarbete angående hälsa, trygghet och säkerhet som bedrivs inom andra myndigheter och av andra samarbetsparter.

Då elevvårdsarbetet planeras kommer man skilt överens om principer och förfaringssätt för ordnandet av elevvården inom förskoleundervisningen, för främjandet av hälsa och välbefinnande och för stödjandet av ett enskilt barn och principer och förfaringssätt i anslutning till behandling av barnets ärenden. Förskolegemenskapens allmänna verksamhetskultur för att främja hälsa och välbefinnande kan utvecklas inom ett brett yrkesövergripande samarbete. Då kan olika parter delta i samarbetet inom elevvården utan hinder av tystnadsplikten, till skillnad från frågor som gäller behandling av ett enskilt elevärende[55], som beskrivs i kapitel 5.3.3.

Bespisningen inom förskoleundervisningen

Den som deltar i undervisningen ska varje arbetsdag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad[56]. Måltidssituationen är viktig för barnet. Genom bespisningen stödjer man barnets sunda växande och utveckling som en del av förskoleundervisningen. Måltidernas hälsofrämjande och sociala betydelse, målen för närings- och umgängesfostran och måltidsstundens rekreativa uppgift beaktas då man ordnar bespisningen. Barnen ska ges möjlighet att delta i planeringen och genomförandet av bespisningen, och detta stödjer delaktigheten och förskolegemenskapen.

För att ordna bespisningen behövs samarbete mellan förskolans personal och den personal som ansvarar för bespisningen. I samarbete med vårdnadshavaren, barnet och hälsovårdspersonalen avtalas om stödåtgärder och

53 Lag om grundläggande utbildning 31 a § 3 och 4 mom. (642/2010)

54 Lag om grundläggande utbildning 15 § 2 mom. (477/2003)

55 Lag om grundläggande utbildning 31 a § 3 mom. (642/2010)

56 Lag om grundläggande utbildning 31 § 2 mom.

uppföljning av individuella behov då det gäller kost samt vård av hälsa eller sjukdom.[57]

5.3.2 Främjandet av trygghet och säkerhet

Den som deltar i undervisningen har rätt till en trygg studiemiljö[58]. Till en trygg studiemiljö hör fysisk, psykisk och social trygghet och säkerhet. Utgångspunkten i att ordna undervisningen är att garantera barnens och förskolepersonalens trygghet och säkerhet i alla situationer. Att främja tryggheten och säkerheten i inlärningsmiljön är en del av verksamhetskulturen i förskolan. Tryggheten och säkerheten ska beaktas i all verksamhet i förskolan.

Målet för elevvården är att stödja upprätthållandet av funktionsförmågan även i situationer som hotar den fysiska och psykiska tryggheten och säkerheten. Detta görs genom att sörja för det psykosociala stöd som behövs för det enskilda barnet eller för hela förskolegemenskapen i olika problem-, olycksfalls-, och krissituationer och i efterbehandlingen av situationerna.

I samband med att läroplanen utarbetas ska också en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasseri göras upp. Planen ska verkställas och genomförandet av planen ska övervakas.[59]

Att förebygga och ingripa i våld, mobbning och trakasseri hör till alla som arbetar i förskoleundervisningen[60]. Våldet, mobbningen eller trakasseriet kan vara direkt eller indirekt, verbalt eller fysiskt våld eller social manipulering, som kränker människans fysiska, psykiska eller sociala integritet. Förövaren kan vara ett barn, en vuxen, eller en person utanför förskolesamfundet.

Med mobbning avses systematisk, avsiktlig och upprepad verbalt eller fysiskt negativ aktivitet som riktar sig mot samma person eller samma grupp. Utmärkande för mobbning är bristande jämvikt i styrkeförhållandet mellan mobbaren och den mobbade. Det är också vanligt att mobbningen sker i en grupp. Trakasseri kan ta sig uttryck i osakliga bemötanden och yttranden. Det kan vara insinuerande

---

57 Lag om grundläggande utbildning 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom., Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 13 §

58 Lag om grundläggande utbildning 29 § 1 mom.

59 Lag om grundläggande utbildning 29 § 2, 3 och 4 mom.

60 Lag om grundläggande utbildning 29 §, Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 12 § och 15 § 4 mom.

miner och gester angående kön, tvetydiga anmärkningar eller icke-önskad fysisk beröring. Förutom mobbning och trakasseri kan även annat icke-önskvärt eller aggressivt och våldsamt beteende förekomma i gemenskapen. Med våld avses att man avsiktligt utsätter sig själv, en annan person, en grupp eller en gemenskap för våldshandling eller bruk av makt, som ett hot eller genom att förverkliga det. Detta kan leda till handikapp, psykiska men eller annan svårighet i anslutning till utvecklingen. I alla dessa situationer ska man ingripa.

Barnen, vårdnadshavarna och personalen i förskoleundervisningen ska även informeras om de olika uttrycksformer våld, mobbning och trakasseri kan ta, hur de kan förebyggas och förfaringssätten i förskoleundervisningen i sådana situationer.

Den fysiska säkerheten främjas genom att sörja för säkerhetsfaktorerna i anslutning till byggnaden, undervisningslokalerna, redskapen, anordnandet av undervisningen, undervisningssituationerna samt till den förskoleundervisning som genomförs utanför förskoleplatsen[61]. Främjandet av tryggheten och säkerheten i förskoleundervisningen omfattar även säkerhetsfaktorer som ansluter sig till transporterna, förebyggandet av olycksfall och datasekretess.

För övervakningen vid väntan på transport och vid handledd verksamhet och för tryggheten och säkerheten under resorna sörjs för genom att avtala om gemensamma förfaringssätt[62]. Barnet och vårdnadshavaren ska få information om förfaringssätten och arrangemangen vid transporter.

I de anvisningar som ges i anslutning till förebyggandet av olycksfall ska nationella riktlinjer och anvisningar om bekämpningen av olycksfall och om det samarbete som verksamheten förutsätter beaktas. I samarbetet inom elevvården avtalas om de förfaringssätt som ska tillämpas i anslutning till förebyggandet av olyckor, första hjälpen, hänvisande till vård och uppföljning av olycksfall. Barnet och vårdnadshavaren ska få information om förfaringssätten.

Då man främjar tryggheten och säkerheten och förebygger uppkomsten av situationer som kan äventyra den, ska lagstiftningen som styr tryggheten och säkerheten och de säkerhetsanvisningar som har utarbetats för förskoleunder-

61 Lag om grundläggande utbildning 29 § 1 mom., Arbetarskyddslag (738/2002) 9 och 10 §, Hälsoskyddslag (763/1994) 26 och 27 §

62 Lag om grundläggande utbildning 32 § 1 mom. (1139/2003) och 32 § 4 mom., Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 12 §

visningen följas. Även andra riktlinjer som gjorts upp för att trygga den lokala säkerheten ska beaktas. I den lokala läroplanen ska dessa anvisningar samordnas.

Tryggheten och säkerheten i förskoleundervisningen regleras också av arbetsskyddslagen och av det verksamhetsprogram för arbetarskyddet som nämns i lagen[63]. Andra bestämmelser som styr tryggheten och säkerheten är den räddningsplan som förutsätts i räddningslag och förordning om räddningsväsendet och som ska hållas uppdaterad[64]. Hela personalen i förskoleundervisningen ska informeras om räddningsplanen.

Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att det finns anvisningar i anslutning till trygghet och säkerhet i förskoleundervisningen. I samarbete med hälsovården och andra behövliga myndigheter ska man följa upp och utvärdera att anvisningarna genomförs och att förskolesamfundet är sunt och tryggt[65]. Ett lokalt samarbete med den övriga småbarnsfostran, olika parter inom undervisningsväsendet och övriga myndigheter stödjer ett ändamålsenligt handlande i situationer som äventyrar tryggheten och säkerheten och i förebyggandet av dem[66].

5.3.3 Behandling av personuppgifter, sekretess och utlämnande av uppgifter

Utgångspunkten för behandlingen av personuppgifter är tillit och samarbete med barnets vårdnadshavare.

När ett ärende som gäller en enskild elev behandlas inom elevvårdsarbetet, får endast de som deltar i elevens undervisning och anordnar elevvård och till vars uppgifter behandlingen av elevens ärenden omedelbart hör delta i behandlingen[67]. Sådana personer kan vara rektor eller skolans föreståndare, klassföreståndare eller elevens lärare, skolhälsovårdare, speciallärare, ett skolgångsbi-

63 Arbetarskyddslag (738/2002) 8, 9 och 10 §

64 Räddningslag (468/2003) 9 § 3 mom., Statsrådets förordning om räddningsväsendet (787/2003) 9 och 10 §

65 Lag om grundläggande utbildning 29 § 2 mom. (477/2003), Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 12 §, Arbetarskyddslag 9 och 10 §

66 Lag om grundläggande utbildning 29 § och 32 §, Räddningslag 9 § 3 mom., Statsrådets förordning om räddningsväsendet 9 och 10 §, Polislag (493/1995) 1 § 1 och 2 mom. (21/2001), Arbetarskyddslag 8 §

67 Lag om grundläggande utbildning 31 a § 3 mom. (642/2010)

träde som arbetar med eleven, en skolpsykolog, skolkurator och i årskurserna 7-9 också studiehandledare och vid behov skolläkare och socialarbetare inom barnskyddet[68]. I förskoleundervisningen kan behandlingen av ett barns ärende även omedelbart höra till daghemmets föreståndare, barnets lärare och specialbarnträdgårdsläraren. Beslutet om vilka som deltar vid behandlingen av ett ärende ska ändå fattas separat för varje enskilt ärende och beroende på vad saken gäller. Med skriftligt samtycke av elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare eller så som särskilt bestäms i lag får också andra delta som behövs för behandlingen av elevens ärenden[69].

När ett ärende som gäller en enskild elev behandlas inom elevvårdsarbetet görs en anteckning om vem som inlett ärendet, vad frågan gäller, beslut om fortsatta åtgärder med motivering, vem som deltagit i behandlingen av ärendet och vilka uppgifter om eleven som lämnats och till vem de lämnats. Utbildningsanordnaren ansvarar i egenskap av registeransvarig för behandlingen av personuppgifterna.[70]

Inom elevvårdsarbetet behandlas många uppgifter som gäller barnet och hans eller hennes familj och som enligt lagstiftningen är sekretessbelagda[71]. Med sekretess avses att en handling ska hållas hemlig och att en uppgift inte får röjas muntligen, det vill säga tystnadsplikt, och att en sekretessbelagd uppgift inte får användas till egen fördel eller till skada för andra.

Uppgifter som är sekretessbelagda är bland andra uppgifter som gäller barnens och deras familjemedlemmars personliga förhållanden, till exempel levnadssätt, fritidssysselsättningar, familjeliv, politisk övertygelse, inom privatlivet uttalade åsikter och deltagande i föreningsverksamhet, samt uppgifter om den ekonomiska situationen, hälsotillståndet och handikapp.

Sekretessbelagda är uppgifter om att barnet fått intensifierat eller särskilt stöd, och andra uppgifter som hänför sig till att stödet ges. Sekretessbelagda är också handlingar som gäller elevvården och de uppgifter som ingår i dem och uppgifter om psykologiska test eller lämplighetsprov. Det intyg som barnet ska få efter avslutad förskoleundervisning är offentligt.[72]

---

68 Kulturutskottets betänkande 4/2010 rp

69 Lag om grundläggande utbildning 31 a § 3 mom. (642/2010)

70 Lag om grundläggande utbildning 31 a § 4 mom. (642/2010)

71 Lag om grundläggande utbildning 40 § (642/2010), Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 24 § 1 mom. punkt 30

72 Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet 24 § 1 mom. punkt 25, 29 och 30

Skyldiga att iaktta sekretess är rektor som ansvarar för förskoleundervisning eller dagvårdschefen, lärare, personer som genomgår undervisningspraktik, skolgångsbiträden, representanter för skolhälsovården, skolkuratorer, skolpsykologer och ledamöterna i de organ som svarar för anordnandet av förskoleundervisningen[73]. Inte heller andra personer som är anställda av anordnaren av förskoleundervisningen, såsom dagvårdspersonalen, får röja för utomstående sekretessbelagda uppgifter som kommit till deras kännedom eller lämna ut handlingar som innehåller sekretessbelagda uppgifter.

De som deltar i elevvårdsarbetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna också inom förskoleundervisningen rätt att av varandra få och till varandra samt till elevens lärare och den myndighet som enligt lagen om grundläggande utbildning ansvarar för förskoleundervisningen och verksamheten ge ut information som är nödvändig för att ändamålsenligt anordna undervisningen för eleven[74].

Den som överlämnar en uppgift är tvungen att överväga om det är fråga om till exempel sådan information som är nödvändig för att trygga barnets eller de övriga barnens trygghet och säkerhet. Den uppgift som lämnas ut kan gälla bland annat en sådan sjukdom hos barnet som ska beaktas i undervisningssituationen. Även om det för utlämnandet av en uppgift finns en sådan i lagen nämnd grund som avses ovan, är det alltid i första hand skäl att sträva efter att få vårdnadshavarens samtycke till att lämna ut en uppgift som är sekretessbelagd för att bygga upp och försäkra sig om ett gott samarbete och förtroende.

Med specifikt skriftligt samtycke av vårdnadshavaren kan sekretessbelagda uppgifter även begäras från andra håll då det är nödvändigt för att ordna undervisningen[75]. För att kunna ordna undervisningen för ett barn, har en anordnare av förskoleundervisning utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt få nödvändiga uppgifter av social- och hälsovårdsmyndigheten, andra tjänsteproducenter inom socialservice och hälsovård samt av yrkesutbildade personer inom hälsovården[76].

Om en elev övergår till utbildning som en annan utbildningsanordnare ordnar, även förskoleundervisning, ska den tidigare utbildningsanordnaren utan hin-

---

73 Lag om grundläggande utbildning 40 § 1 mom. (642/2010)

74 Lag om grundläggande utbildning 40 § 2 mom. (642/2010)

75 Lag om grundläggande utbildning 40 § 3 mom. (642/2010)

76 Lag om grundläggande utbildning 41 § 4 mom. (642/2010)

der av bestämmelserna om sekretess till den nya utbildningsanordnaren utan dröjsmål lämna uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av undervisningen. Motsvarande uppgifter kan också ges på begäran av den nya utbildningsanordnaren.[77]

5.3.4 Elevvården och främjandet av tryggheten och säkerheten i den lokala läroplanen

Förskoleundervisningens läroplan ska i sin helhet och även till de delar som gäller elevvården och samarbetet mellan hem och skola göras upp i samråd med de myndigheter som sköter ärenden som verkställs av den kommunala social- och hälsovården[78]. Samarbete för uppgörandet av den lokala läroplanen ska vid behov också bedrivas med andra myndigheter och samarbetsparter. Vid uppgörandet av läroplanen beaktas kommunens övriga riktlinjer som gäller barns och ungas välbefinnande, trygghet och säkerhet.

I den lokala läroplanen ska man beskriva hur samarbetet inom elevvården är organiserat. Även strukturerna, målen och verksamhetsmodellerna för samarbetet inom elevvården ska beskrivas. I delen för elevvården ska det kollektiva och det individuella samarbetet och stödet beskrivas. Då beaktas barnets ålder och utvecklingsnivå samt behov av stöd i situationer där barnets växande och utveckling kan äventyras. Läroplanen ska innehålla förfaringssätten vid främjandet av välbefinnandet, tryggheten och säkerheten samt förebyggandet av problemsituationer. Också förfaringssätten i syfte att skydda barnet samt verksamheten i skolan vid plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer ska beskrivas. Läroplanen ska innehålla en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasseri[79].

I den lokala läroplanen ska följande beskrivas:

1. Organiseringen av samarbetet inom elevvården, struktur mål och verksamhetsmodeller.

- ordnandet av förskoleundervisningens elevvårdstjänster i kommunen, samarbetet, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika parter oberoende av var förskoleundervisningen ordnas
- organiseringen av elevvårdsarbetet

77 Lag om grundläggande utbildning 40 § 4 mom. (642/2010)

78 Lag om grundläggande utbildning 15 § 2 mom. (477/2003)

79 Lag om grundläggande utbildning 29 § 2 mom.

- elevvårdens betydelse och stöd för förskolegemenskapen och för att stärka delaktigheten
- samarbete med hemmet, övrig personal inom småbarnsfostran, sakkunniga inom elevvårdstjänster, övriga sakkunniga och lokala stödnätverk
- elevvårdsstöd samt vid behov samarbete med barnskyddsmyndigheterna eller polisen, i situationer där barnets växande och utveckling kan äventyras på grund av omständigheter i uppväxtmiljön
- främjandet av tryggheten, säkerheten och välbefinnandet i uppväxt- och inlärningsmiljön och främjandet av en sund uppväxt- och inlärningsmiljö, samt uppföljning och utvärdering
- de allmänna principerna för dokumentation inom elevvårdsarbetet, inledandet och behandlingen av ett enskilt ärende i anslutning till ett enskilt barn.
- elevvårdsstöd för förskoleundervisningen och för att stödja barnets fysiska, psykiska och sociala växande och utveckling
- elevvårdsstöd som ges i syfte att stödja ett barn i behov av intensifierat eller särskilt stöd
- elevvårdsstöd vid svårigheter i anslutning till barnets utveckling eller i anslutning till barnets livssituation, till exempel familjvåld, rusproblem eller mentala problem i familjen
- samarbetet inom elevvården vid olika övergångsskeden i förskoleundervisningen samt samarbetet med småbarnsfostran då barnet använder andra tjänster inom småbarnsfostran
- ordnandet och uppföljning av nödvändigt stöd för vård av barnets hälsa eller sjukdom
- förhindrande av olyckor, första hjälpen, hänvisande till vård och uppföljning
- ordnandet av bespisningen
- anvisningar om tryggheten och säkerheten under transporter till och från förskoleundervisningen, samt anvisningar för tryggheten och säkerheten vid väntan på transport
- handledning för personalen i förskoleundervisningen, barnen, vårdnadshavarna och samarbetspartnerna om innehållet i planen för hur elevvårdsarbete ska ordnas
- uppdatering, uppföljning och utvärdering av anvisningarna

2. Förfaringssätt vid plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer

I anslutning till läroplanen ska förfaringssätt vid plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer definieras. Denna del kan kallas till exempel krisplan. Krisplanen ska göras upp i samarbete med behövliga myndigheter och då man gör upp planen ska även andra planer och anvisningar för hotfulla och farliga situationer och krissituationer beaktas.

I planen ska följande beskrivas:

- förebyggande av krissituationer och beredskap inför sådana
- samarbetet och den inbördes arbets- och ansvarsfördelningen i beredskapen inför krissituationer och i krissituationer
- samordning av räddningsplan och övriga säkerhetsanvisningar
- anvisningar vid olika plötsliga krissituationer
- principer för ledning och intern och extern informationsgång, informationsgången mellan förskoleenheterna och anordnaren av förskoleundervisning vid plötsliga kriser
- ordnandet av psykosocialt stöd och psykosocial eftervård
- information om krisplanen, handledning om innehållet i planen, samt övningar i beredskapen
- uppdatering och utvärdering av krisplanen

3. Plan för att skydda barnet mot våld, mobbning och trakasseri

I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren göra upp en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasseri samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och förverkligas[80]. Både de inbördes interaktionsförhållandena mellan barnen och mellan barnen och de vuxna ska beaktas. I planen ska följande beskrivas:

- förebyggande av mobbning och ingripande när sådant förekommer
- förebyggande av våldsamt och aggressivt beteende samt ingripande när sådant förekommer
- förebyggande av trakasseri och ingripande när sådant förekommer
- hur ärendet behandlas på individens, gruppens och hela förskolegemenskapens nivå, det individuella stödet för barnet, och den behövliga vården både för den som varit föremål för handlingen och för den som utfört handlingen
- förfaringssätt för kontakt till hemmet och samarbetet med vårdnadshavare
- samarbetet med myndigheter
- information om planen och hur personalen i förskoleundervisningen, barnen och vårdnadshavarna samt samarbetsparter ska göras förtrogna med planen
- uppdatering av planen, uppföljning av genomförandet av planen, och den dokumentation som ska göras vid uppföljningen av planen.

80 Lag om grundläggande utbildning 29 § 2 mom.

6 Förskoleundervisning för barn från olika språkliga och kulturella minoriteter, förskoleundervisning som bygger på en särskild princip samt förskoleundervisning på främmande språk och språkbad i de inhemska språken

6.1 Samisktalande barn

Förskoleundervisning kan ges på någon av de tre varianter av samiska som talas i Finland: enaresamiska, koltsamiska och nordsamiska.

De språkliga målen för förskoleundervisning på samiska är de samma som för den övriga förskoleundervisningen. Målet för förskoleundervisningen på samiska är vidare att förstärka kunskaperna i samiska och i synnerhet att uppmuntra barnen att använda språket. Undervisningen bör stödja bevarandet och förstärkandet av den muntliga traditionen. Målet är dessutom att förbättra barnens färdigheter att fungera i en samiskspråkig miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

Skolorna och daghemmen i samernas bosättningsområde är en del av ett mångkulturellt samhälle. Målet för förskoleundervisningen är att fostra barnen till flerspråkighet och kulturell pluralism samt att lära dem att sätta värde på språken och kulturerna i sina hemtrakter. Det är viktigt att betona samernas samhörighet som områdets ursprungsbefolkning över nationsgränserna.

Förskoleundervisningen skall förstärka och främja barnens samiska identitet och kulturella medvetenhet. Barnen bör med hjälp av fostran och undervisning ges en möjlighet att tillägna sig det samiska kulturarvet. Tyngdpunktsområden för undervisningen är samekulturen, i synnerhet jojk och samiskt hantverk, samiska näringsgrenar, samisk livsstil och den lokala naturen. De språkliga och kulturella traditionernas fortlevnad bör utvecklas i samarbete med lokalbefolkningen.

6.2 Romanitalande barn

I förskoleundervisningen för rombarn måste hänsyn tas till de speciella behov som beror på romernas kultur och i mån av möjlighet anordnas undervisning i romani

Avsikten med undervisningen i romani är att stärka barnens identitet och kulturella medvetenhet samt att ge dem möjligheter till en fungerande, tvåspråkig kulturidentitet.

Målen för undervisningen i romani är att barnen får bekanta sig med språket genom lek och ramsor, att utvidga deras ordförråd, att främja deras satsförståelse samt att uppmuntra dem att använda sitt eget språk när de umgås med varandra. Undervisningen bör stödja bevarandet och förstärkandet av den muntliga traditionen. Att främja och berätta om romernas kultur, livsstil, yrken och historia är en viktig del av förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen ska i synnerhet ge rombarnen undervisning i finska/svenska och i handens färdigheter.

6.3 Barn som använder teckenspråk

Barn som får teckenspråkig förskoleundervisning kan ha någon av följande språkliga bakgrunder: teckenspråk som modersmål, teckenspråk som första språk eller teckenspråk som andra språk. Förskoleundervisningen för teckenspråkiga genomförs i första hand i teckenspråkiga eller i blandade grupper med barn som använder teckenspråket och barn som använder talat språk. De språkliga målen för undervisningen och de pedagogiska lösningarna hänger intimt samman med barnens språkliga bakgrund. Barnets språkliga bakgrund ska beaktas då planen för barnets lärande i föskolan eller en individuell plan för hur förskoleundervisningen ska ordnas görs upp. Barnet ska genom fostran och undervisning ges möjlighet att tillägna sig det teckenspråkiga kulturarvet.

Förskoleundervisningen på teckenspråket har samma allmänna mål som den övriga förskoleundervisningen. Den ska stärka kunskaperna i teckenspråket, satsförståelsen, teckenförrådet och den språkliga uttrycksförmågan samt i synnerhet sporra till att använda språket. Syftet är att öka barnets färdighet att verka i en teckenspråkig miljö och lära sig teckenspråket. Barnen ska också stifta bekantskap med skillnaderna mellan majoritetskulturen och den teckenspråkiga kulturen, såsom olika fenomen i ljudvärlden, det talade språket och användningen av tolktjänst.

Förskoleundervisningens mål uppnås i den teckenspråkiga kommunikationen mellan den vuxne och barnet. I kommunikationen beaktas att denna i huvudsak sker visuellt. I blandgrupper genomförs förskoleundervisningen så att de teckenspråkiga barnen kan delta i verksamheten så fullödigt som möjligt. Tolkning till teckenspråket kan vid behov tillgripas för att säkerställa undervisningen och fostran.

6.4 Invandrarbarn

Undervisning av invandrarbarn i förskoleåldern kan anordnas antingen i samband med den övriga förskoleundervisningen, eller som förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen, eller som en kombination av dessa. Invandrarbarnen som deltar i förskoleundervisning skiljer sig från varandra i fråga om språk och kultur, orsaken till invandringen och hur lång tid de har varit i Finland. I undervisningen ska de allmänna målen för fostran och inlärning med beaktande av barnens bakgrund genomföras. Undervisningen som är riktad till invandrarbarn har dessutom speciella mål som man strävar efter att uppnå inom ramen för de lokala resurserna och genom olika lösningsmodeller. I undervisningen ska även utvecklingen av svenskan/finskan och i mån av möjlighet också barnets modersmål samt möjligheterna att växa in i två kulturer stödjas. För barnens identitetsutveckling är det viktigt att till deras kultur hörande särdrag värdesätts och att de kommer till synes i förskoleundervisningens vardag.

Målet för undervisningen i svenska/finska som andra språk är att barnen under den grundläggande utbildningen erhåller så funktionella kunskaper i svenska/finska på språkets alla delområden som möjligt. Centrala förutsättningar för att behärska svenska/finska bra är att barnet behärskar sitt modersmål och att inlärningen är målinriktad. I förskoleundervisningen har barnen möjlighet att studera svenska/finska såväl i form av ledd undervisning som i naturliga kommunikationssituationer med svensk-/finskspråkiga barn och vuxna. Förskoleundervisningens centrala innehåll ger möjlighet till träning i språkanvändningens olika funktioner och ger möjlighet för barnen att bekanta sig med finsk kultur och jämföra den med andra kulturer. Barnets lärande av svenska/finska som andra språk och det egna modersmålet vävs in i förskoleundervisningens alla delområden.

Ifall det anordnas undervisning i barnets modersmål bör syftet vara att barnets tänkande utvecklas, att barnets självkänsla och personlighet får utvecklas harmoniskt, samt att barnets språkfärdigheter förstärks. Av central betydelse är att det språk som barnet uttrycker sig på förstärks. Barnets frimodighet att uttrycka sig och att framför sina egna uppfattningar och åsikter ska gynnas. Beroende

på vilken kulturgrupp barnet kommer ifrån, hör antingen muntlig eller skriftlig berättelse- och historietradition till det centrala innehållet.

I syfte att stödja barnens ursprungliga kultur är målet att de blir medvetna om kulturtraditionerna i den etniska grupp de tillhör och lär sig värdesätta dessa. Barnet skall ges möjlighet att utvecklas till en tvåspråkig vuxen från två olika kulturer som känner sitt eget värde, är stolt över sin kultur och bakgrund och sitt språk, är integrerad i samhället och har möjlighet att föra vidare sitt eget kulturarv till sina barn.

6.5 Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller på en pedagogisk princip

Utgångspunkter för grunderna

Enligt 7 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) kan statsrådet bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna sådan undervisning, även förskoleundervisning, som avses i lagen om grundläggande utbildning. I tillståndet att ordna utbildning kan utbildningsanordnaren ges en särskild undervisningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller en viss pedagogisk princip.

Undervisning enligt en undervisningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning kan bygga till exempel på en religiös eller kulturell åskådning. Undervisning enligt en pedagogisk princip kan å sin sida stödja sig på ett specifikt pedagogiskt synsätt.

I förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip ska dessa grunder för förskoleundervisningens läroplan följas. Utgångspunkten för denna föreskrift är 3 § i lagen om grundläggande utbildning, enligt vilken enhetliga grunder ska iakttas vid utbildningen i hela landet enligt vad som bestäms i lagen. Andra utgångspunkter är de riksomfattande mål för undervisningen som anges i 2-4 § i statsrådets förordning (1435/2001) om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen och de särskilda mål för förskoleundervisningen som anges i 5 § 1 momentet i den förordningen samt bestämmelsen i 3 § 3 momentet i förordningen, enligt vilken eleverna i undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip också ges kunskaper och färdigheter enligt denna världsåskådning eller denna pedagogiska princip.

Läroplanen för förskoleundervisning med särskild uppgift kan få en egen prägel enligt det som bestäms i dessa normer och i tillståndet att ordna undervisningen.

Utgångspunkter för att ordna undervisningen

Fostran och undervisningen ska stödja uppnåendet av de riksomfattande mål som fastställts i 2–4 § i statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen samt de särskilda mål för förskoleundervisningen som anges i 5 § 1 momentet i samma förordning. Den specifika världsåskådningen eller den specifika pedagogik som tillämpas i utbildningen kan komma till uttryck i förskoleundervisningens värden, mål för fostran, verksamhetsidé och verksamhetskultur. En specifik pedagogisk uppgift kan dessutom komma till uttryck i pedagogiska tillvägagångssätt, som konkretiserar synen på lärandet med hjälp av olika undervisningsarrangemang och metoder samt arbetssätt och lärmiljöer.

Verksamheten, fostran och undervisningen kan dock inte strida mot de allmänna mål för fostran och de undervisningsmål som ställts upp för förskoleundervisningen. Utgångspunkten får inte heller vara en strävan att påverka barnet så att det förbinder sig till världsåskådningen eller till ett medlemskap i ett samfund som företräder världsåskådningen eller till den värde- och pedagogisk-filosofiska syn som ligger till grund för en pedagogisk princip eller till medlemskap i ett samfund som företräder principen.

Förskoleundervisningens läroplan ska beskriva de allmänna värden och de värden som baserar sig på en viss världsåskådning på vilka undervisningen bygger, den verksamhetsidé, de mål för fostran och den verksamhetskultur som baserar sig på en viss världsåskådning eller på en pedagogisk princip samt de pedagogisk-filosofiska utgångspunkterna och de pedagogiska tillvägagångssätten (i förskoleundervisning som baserar sig på en pedagogisk princip) och hur de syns i förskoleundervisningen.

Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning

I undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning följs bestämmelserna i 11 § 4 momentet och i 14 § i lagen om grundläggande utbildning i fråga om innehållet i förskoleundervisningen, om inte tillståndet att ordna utbildning ger rätt att avvika från bestämmelserna.

I förskoleundervisningen kan världsåskådningen som bygger på en särskild uppgift komma till uttryck i ett åskådningsmässigt stoff som genomsyrar un-

dervisningen och som kompletterar de mål som anges i grunderna för läroplanen och de centrala ämnesområdena för förskoleundervisningen utan att dessa förändras. Det åskådningsmässiga stoff som ingår i förskoleundervisningen får inte i fråga om mål och innehåll strida mot de allmänna mål och de centrala ämnesområden för förskoleundervisningen som definieras i statsrådets förordning och i grunderna för läroplanen. Det åskådningsmässiga stoff som kompletterar de allmänna målen för förskoleundervisningen ska klart framgå av utbildningsanordnarens läroplan.

Samarbete med hemmet

Utbildningsanordnaren måste redogöra för barnets vårdnadshavare för de åskådningsmässiga utgångspunkterna och betoningarna för verksamheten, fostran och undervisning i förskolundervisningen.

Förskoleundervisning som baserar sig på en pedagogisk princip

I undervisning som baserar sig på en pedagogisk princip följs bestämmelserna i 11 § 4 momentet och 14 § i lagen om grundläggande utbildning i fråga om innehållet i förskoleundervisningen, såvida inte tillståndet att ordna utbildning ger rätt att avvika från bestämmelserna. I förskoleundervisningen kan den särskilda pedagogiska uppgiften komma till uttryck i olika pedagogiska tillvägagångssätt, som betonar människans utveckling med hjälp av konst och praktisk verksamhet eller genom ett stoff som genomsyrar undervisningen och som kompletterar de mål som anges i grunderna för läroplanen och de centrala ämnesområdena för förskoleundervisningen utan att dessa förändras. Det stoff som ingår i förskoleundervisningen får inte i fråga om mål, innehåll eller genomförande strida mot de allmänna mål och de centrala ämnesområden för förskoleundervisningen som definieras i statsrådets förordning och i grunderna för läroplanen. Den undervisning som bygger på en särskild pedagogisk uppgift och det stoff som kompletterar de allmänna målen för förskoleundervisningen ska klart framgå av förskoleundervisningens läroplan.

Samarbete med hemmet

Utbildningsanordnaren måste redogöra för barnets vårdnadshavare för de åskådningsmässiga utgångspunkterna och betoningarna för verksamheten, fostran och undervisning i förskoleundervisningen.

6.6 Förskoleundervisning på främmande språk och språkbad i de inhemska språken

förskoleundervisningen kan ordnas så att den bygger på sådana pedagogiska tillvägagångssätt som betonar språket, som t.ex. förskoleundervisning på ett främmande språk, eller språkbad i något av de inhemska språken. När dessa tillvägagångssätt används är det särskilt viktigt att barnets vårdnadshavare får tillräckligt med information om den verksamhetsfilosofi som tillämpas och om de specifika målen för undervisningen. Bestämmelser om undervisningsspråket i förskoleundervisningen ingår i lagen om grundläggande utbildning.

Den förskoleundervisning som ges på undervisningsspråket och den som ges på ett annat språk ska bilda en helhet. I sådan undervisning eftersträvas förutom de allmänna målen också specifika mål. I sin snävaste form är målet att väcka barnets intresse för språket. I sin vidaste form är strävan att ge barnet färdigheter att fungera i en tvåspråkig miljö och förutom på undervisningsspråket också inhämta kunskaper på ett annat språk. Det långsiktiga målet kan då vara att barnen, då de flyttat över till den grundläggande utbildningen, kan få undervisning såväl på förskoleundervisningens undervisningsspråk som på det andra språket. Om det i samma grupp finns barn med olika språklig bakgrund är också deras individuella mål för språkinlärningen olika. För att nå målen ska undervisningen därför vid behov differentieras. Ju mer det andra språket används i förskoleundervisningen, desto större krav ställer detta på den pedagogiska miljön.

7 Utvärdering

Utvärderingen i förskoleundervisningen baserar sig på hur de allmänna målen för förskoleundervisningen och eventuella, för barnet, uppställda andra mål, som antingen finns nedskrivna i planen för barnets lärande i förskolan eller på annat ställe, har förverkligats. Utvärderingen sker kontinuerligt i samverkan mellan läraren och barnet under arbetets och lärandeprocessens gång. Läraren utvärderar tillsammans med vårdnadshavarna vid regelbundet anordnade samtal i vilka barnet kan delta. Läraren skall tillsammans med den övriga personalen främja barnens förutsättningar för självvärdering, som speciellt stödjer självbilden och strukturering av det egna arbetet. I utvärderingen ska inriktningen vara på barnens växande- och inlärningsprocess snarare än på uppnående av målen.

Efter slutförd förskoleundervisning kan barnen tilldelas ett intyg över deltagandet. Till intyget kan fogas en beskrivning av förskoleundervisningens syfte, mål och förverkligandet för det enskilda barnet.

8 Uppgörande av en läroplan för förskoleundervisningen

8.1 Uppgörandet av läroplanen

Grunderna för läroplanen är en norm som ska fungera som nationell ram då läroplanen görs upp. I de lokala läroplanerna preciseras de mål och innehåll som bestämts i grunderna och de funktionella helheter som skapas utifrån dessa.

Läroplanen ska göras upp på basis av grunderna, varutöver kommunens särprägel och de beslut rörande barn och unga som fattats i kommunen, skall beaktas.

Av läroplanen för förskoleundervisningen ska också framgå i vilken omgivning daghemmet eller skolan verkar och vilka möjligheter denna omgivning ger, samt en beskrivning av hur undervisningen ska genomföras. Läroplanen skall fungera som arbetsredskap för läraren och styra lärarens planering.

Läroplanen kan uppgöras kommunvis, regionvis, daghems- eller skolvis i enlighet med vad utbildningsanordnaren bestämmer. Om det finns privata förskoleanordnare i kommunen, av vilka kommunen köper förskoletjänsterna, måste det också beslutas hur dessa läroplaner ska göras upp och godkännas.

För att försäkra sig om att läroplanen kommer att följas är det viktigt att så många som möjligt av de personer som genomför undervisningen är med då läroplanen görs upp. Också barnens vårdnadshavare ska kunna påverka arbetet, i synnerhet då målen för fostran planeras.

De praktiska arrangemangen bestäms i en årlig plan som görs upp i enlighet med 9 § i lagen om grundläggande utbildning.

8.2 Läroplanens innehåll

I läroplanen ska åtminstone följande områden ingå i enlighet med vad anordnandet av undervisningen förutsätter:

1. en verksamhetsidé för förskoleundervisningen
2. en beskrivning av förskoleundervisningens pedagogiska miljö
3. eventuella prioriteringar vid anordnandet av förskoleundervisningen
4. de preciserade målen för fostran och lärande i förskoleundervisningen
5. det pedagogiska förverkligandet av förskoleundervisningen
6. stöd för växande och lärande samt stödformer enligt specificerade anvisningar i kapitel 4 och 5
7. anordnande av förskoleundervisning för barn från olika språkliga och kulturella miljöer
8. samarbete med den övriga småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen
9. samarbete mellan den personal som genomför förskoleundervisningen
10. samarbete med övriga parter
11. anordnandet av förskoleundervisningen i sammansatta grupper, t.ex. 3-6-åringar i dagvården eller förskoleundervisning i sammansatta klasser i den grundläggande utbildningen
12. uppföljning av barnets utveckling och inlärning samt utvärdering
13. intyg för deltagande i förskoleundervisning
14. fortgående utvärdering av förskoleundervisningens genomförande

Tryckt
ISBN 978-952-13-4618-7
ISSN 1798-8977

Online
ISBN 978-952-13-4619-4
ISSN 1798-8985

Utbildningsstyrelsen har 2.12.2010 beslutat om Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2010.

Den nya föreskriften innehåller flera förändringar i nuvarande Grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Av den anledningen förnyas grunderna i sin helhet. Till grund för förändringarna i Grunderna för förskoleundervisningens läroplan ligger Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning (642/2010). Föreskriften beaktar även Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2000 och de förändringar som gjordes i den år 2003 och 2009.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan är en föreskrift som ska ligga till grund för utbildningsanordnarens läroplan. Anordnaren av förskoleundervisning ska ta i bruk en läroplan enligt dessa grunder senast 1.8.2011.

Utbildningsstyrelsen
www.utbildningsstyrelsen.fi